STATISTIČKA ANALIZA OBRAZOVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ TEMELJENA NA CILJEVIMA STRATEGIJE EUROPA 2020 U RAZDOBLJU OD 2009. DO 2017. GODINE

Jelić, Iva

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:712414

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

STATISTIČKA ANALIZA OBRAZOVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ TEMELJENA NA CILJEVIMA STRATEGIJE EUROPA 2020 U RAZDOBLJU OD 2009. DO 2017. GODINE

Mentor: **Student:**

prof. dr. sc. Elza Jurun **univ. bacc. oec. Iva Jelić**

Split, rujan, 2019

SADRŽAJ

1. UVOD 2

1.1. Problem istraživanja 2

1.1. Predmet istraživanja 3

1.2. Istraživačke hipoteze 4

1.4. Ciljevi istraživanja 5

1.3. Metode istraživanja 5

1.4. Doprinos istraživanja 6

1.5. Struktura rada 7

2. STRATEGIJA EUROPA 2020 8

3.PREDNOSTI I KORISTI ULAGANJA U OBRAZOVANJE 12

3.1. Definicije pokazatelja na kojima su utemeljeni ciljevi strategije Europa 2020 21

4. USPOREDBA POKAZATELJA IZMEĐU ZEMALJA ČLANICA I HRVATSKE 23

4.1. Analiza udjela osoba koje su prijevremeno napustile školovanje 23

4.2. Analiza postotka osoba sa stečenim tercijarnim stupnjem obrazovanja 32

4.3. Prihvaćanje ili odbijanje hipoteza 40

5. ZAKLJUČAK 42

LITERATURA 44

POPIS SLIKA 49

POPIS TABLICA 50

PRILOZI 51

SAŽETAK 59

SUMMARY 60

1. UVOD

1.1. Problem istraživanja

Tijekom posljednjeg desetljeća pojam obrazovanje poprima sve veću važnost u trenutnom okruženju u kojem se nalazimo. Postavlja se pitanje zašto se obrazovanju pridaje tolika važnost? Moglo se vidjeti kako su se obrazovanjem bavili brojni makroekonomisti koji su izvodili razne modele, teorije, u kojima je ključna determinanta gospodarskog i ekonomskog rasta ljudski kapital.

U suvremenim gospodarstvima obrazovanje se nalazi u većini razvojnih strategija, kao jedna od važnih odrednica gospodarskog i socijalnog napretka. Utjecaj obrazovanja na gospodarski i ekonomski rast proizlazi iz činjenice kako obučena radna snaga stječe odgovarajuće kompetencije kojima djeluju na konkurentnost samog gospodarstva s obzirom na veću produktivnost, kvalitetu i stvaranju novih inovacija.

Hanushek i Woessmann (2015) ispitivali su korelaciju između prosječne stope rasta BDP-a i prosječnim postignućima studenata na međunarodnim testovima u razdoblju od 1960. do 2009. godine. Došli su do zaključka da postoji pozitivna veza između stope rasta BDP-a i ulaganja u obrazovanje, odnosno zemlje s boljim postignućima na testovima imaju više stope rasta od onih zemalja s lošijim riješenim testovima.

Naime, Europska Unija razvila je desetogodišnju strategiju Europa 2020. U sklopu strategije istaknula je područje obrazovanje, jednom od ključnih odrednica prema postizanju pametnog, održivog i uključivog gospodarstva. Probleme koje EU naglašava u strategiji, a vezani su za obrazovanje, su niski udio visokoškolskog obrazovanja te prijevremeno napuštanje školovanja.

Stoga, postavlja se pitanje koji su troškovi ranog napuštanja školovanja?
Belfield (2008) je grupirao troškove prijevremenog napuštanja obrazovanja u tri kategorije, privatni, fiskalni i socijalni.

Privatne koristi koje osobe imaju od obrazovanja jesu očekivana veća zarada, odnosno bogatstvo, te veće životno zadovoljstvo.

Obrazovanjem osobe stječu kompetencije koje ih čine produktivnijim u obavljanju njihovih radnih zadataka, kao i njegovo prenošenje, što im omogućuje stvaranje i usvajanje novih ideja koje potiču inovativnost i tehnološki napredak. Upravo zbog veće produktivnosti, poslodavci će njihovu veću produktivnost nagraditi u obliku veće zarade. S druge strane, zbog nedostatka znanja i vještina koje se stječu obrazovanje, osobe se suočavaju s problemima na tržištu rada.

Woesmann (2014), na temelju podataka za EU-28 za 2013. godinu, je istraživao kretanje stope nezaposlenosti prema razini stečenog obrazovanja. Razmatrao je populaciju od 25- 64 godine. Koristio je tri razine obrazovanja, niže srednje obrazovanje (ISCED 0-2), više srednje (ISCED 3-4) i tercijarno obrazovanje (ISCED 5-8). Došao je do zaključka kako je veća nezaposlenost povezana s nižom razinom obrazovanja, odnosno zemlje s većim udjelom stanovništva sa stečenim tercijarnim obrazovanjem bilježe manje stope nezaposlenost.

Biagi i Lucifora (2005, u Deniz et al., 2011) istraživali su kako obrazovanje utječe na stope nezaposlenosti u Europi od 1980. od 2000 godine. Rezultati su pokazali da veće ulaganje u obrazovanje smanjuje stope nezaposlenosti (indikator ekonomskog rasta).

Individualne odluke o poduzimanju daljnjeg obrazovanja utječu i na državne financije. Ovdje govorimo o fiskalnim koristima. Povećavaju se porezni prihodi, dok se smanjuju socijalne naknade.

Treća skupina odnosi se na društvene, socijalne, koristi. Školovanje utječe na pojedine ne kognitivne vještine i stavove, kao što su averzija prema opasnosti i motivacija, koje utječu na ekonomske izbore. Iz toga proizlaze koristi koje uključuju bolju socijalnu skrb, veća briga o zdravlju, te smanjenje kriminala.

Rano napuštanje školovanja, odnosno niži stupanj obrazovanja, predstavlja problem istraživanja.

1.1. Predmet istraživanja

U ovom radu istraživat će se različite karakteristike obrazovanja u izabranim zemljama članicama Europske Unije s obzirom na ciljeve koje je EU zadala u sklopu strategije Europa 2020. Fokus istraživanja će se usmjeriti na obrazovanje u Republici Hrvatskoj. Sastavni dio istraživanja je i usporedba obrazovanja u RH sa zemljama članicama EU-a. Posebna pažnja će se

usmjeriti na prijevremeno napuštanje obrazovanja i osposobljavanje te stjecanje tercijarnog stupnja obrazovanja.

1.2. Istraživačke hipoteze

Hipoteze koje će se ovim istraživanjem provjeravati su sljedeće:

H1: Države članice EU-a imaju veće stope prijevremenog napuštanja školovanja u odnosu na RH za razdoblje 2009. -2017.

H2: Žene manje napuštaju obrazovanje u usporedbi s muškarcima u RH

H3: Postoji porast stope zaposlenosti osoba kojima je najviši stupanj obrazovanja niže srednje obrazovanja u RH

H4: U prosjeku 30% stanovništva, u dobi od 30-34, imaju završeni tercijarni stupanj obrazovanja u EU-28 u razdoblju od 2009. do 2017. godine

H5: 15% stanovništva u Hrvatskoj imaju stečeni tercijarni stupanj obrazovanja u humanističkim znanostima i umjetnosti

H6: Postoji porast broja muškaraca sa stečenom visokoškolskom diplomom, u dobi od 30 do 34 godine, za razdoblje 2009. -2017. u Hrvatskoj

Prva hipoteza, H1, govori o pokazatelju prijevremenog napuštanja školovanja u izabranim zemljama članicama Europske Unije, u usporedbi s Hrvatskom od 2009. do 2017. godine. Pokazatelj obuhvaća udio osoba od 18 do 24 godine koje su prijevremeno napustile obrazovanje. Hipotezom će se ispitati imaju li zemlje EU-28 veći udio osoba koje su prijevremeno napustile školovanje u odnosu na RH za navedeno razdoblje.

Druga hipoteza, H2, pokazat će napušta li ženska populacija manje školovanje u odnosu na muškarce u Hrvatskoj. U razmatranje će se uzeti populacija od 18 do 24 godine u razdoblju od 2009. godine do 2017. godine.

Treća hipoteza, H3, govori o kretanju stope zaposlenosti nisko obrazovanih osoba u Hrvatskoj. U obzir uzet će se pokazatelj koji je definiran kao udio osoba u dobi 25-64 kojima je najviši stupanj obrazovanja niže srednje obrazovanje (ISCED 0-2) i koje ne sudjeluju u daljnjem obrazovanju i osposobljavanju. Hipotezom će se ispitati povećava li se stopa zaposlenosti osoba koje su prijevremeno napustile školovanje u RH.

Četvrta hipoteza, H4, pokazat će da u prosjeku 30% stanovništva ima stečeni tercijarni stupanj obrazovanja u izabranim zemljama članicama Europske Unije. Razmatrat će se populacija u dobi 30- 34, za razdoblje 2009. -2017.

Peta hipoteza, H5, će pokazati da 15% stanovništva u Republici Hrvatskoj ima završeni tercijarni stupanj školovanja u humanističkim znanostima, te u području umjetnosti.

Šesta hipoteza, H6, govori o kretanju udjela muškaraca u dobi od 30-34 koji su stekli tercijarno obrazovanje u Hrvatskoj. Hipotezom će se ispitati postoji li porast udjela muškaraca sa stečenim tercijarnim stupnjem obrazovanja u RH, za razdoblje 2009. -2017.

Dobiveni rezultati empirijskog istraživanja bit će temelj za donošenje odluke o prihvaćanju ili odbacivanju postavljenih hipoteza. Empirijsko istraživanje izvršit će se na temelju podataka koji su prikupljeni sa službenih stranica Eurostata.

1.4. Ciljevi istraživanja

S teorijskog uporišta, cilj rada je opisati i objasniti važnost obrazovanja. Istaknut će se koristi koje osobe stječu ulaganjem u obrazovanje, odnosno troškovi u slučaju prijevremenog napuštanja školovanja na temelju dosadašnjih istraživanja.

S empirijskog stajališta, cilj ovoga istraživanja je analizirati kretanje dvaju pokazatelja kojima se prati napredak EU-a, pa tako i Hrvatske, prema postizanju pametnog, održivog i uključivog gospodarstva, na kojima su utemeljeni ciljevi strategije Europa 2020. Prvi pokazatelj odnosi se na udio osoba koje su prijevremeno napustile obrazovanje i osposobljavanje, dok je drugi pokazatelj vezan za postotak osoba sa stečenim tercijarnim obrazovanjem.

Radom će se nastojati utvrditi pozicija Hrvatske u usporedbi sa zemljama članicama EU-a, te na temelju empirijskih dokaza utvrditi prednosti ili nedostatke koji se odnose na obrazovanje.

1.3. Metode istraživanja

U ovo radu koristit će se sljedeće znanstvene metode:

Deduktivna metoda koja pretpostavlja poznavanje općih stavova i načela na temelju kojih se dolazi do posebnih i pojedinačnih spoznaja. Induktivna metoda u kojoj će se na temelju

pojedinačnih činjenica i saznanja donijeti konačni zaključak. Metoda analize koristit će se za raščlanjivanje kompleksnih pojmova i zaključaka na jednostavnije dijelove. Metodom sinteze nastojat će se jednostavniji pojmovi spojiti u složenije, povezujući izdvojene elemente, pojave, procese i odnose u jedinstvenu cjelinu u kojoj su njezini dijelovi uzajamno povezani. Metodom analize raščlanit će se složeni pojmovi, sudovi te zaključci na jednostavnije dijelove i elemente. Podtipovi metode analize koji će se koristiti su kvantitativna analiza, kvalitativna analiza te makroekonomska analiza.

Komparativnom metodom usporedit će se pokazatelji koji se koriste u radu, dok će se metodom deskripcije jednostavnim opisom pobliže objasniti pokazatelji. Opisivanje logike uzročnih veza između promatranih varijabli predstavlja uporabu metode deskripcije, dok će se povijesna metoda koristiti za promatranje uzroka varijabli kroz protekla vremenska razdoblja. Metoda kompilacije koristit će se za izvođenje općih stavova i citiranje dosadašnjih problemu i predmetu istraživanja.

Statistička metoda upotrijebit će se za empirijsku analizu. Za vizualni prikaz statističkih podataka primijenit će se grafičko prikazivanje, dok će se svrstavanje prikupljenih statističkih podataka u tablice koristiti tabeliranje. Osim navedenog, koristit će se indeksi vremenskog niza, relativnim brojevima iskazat će se odnos stanja jedne pojave ili skupine pojava u različitim razdobljima ili vremenskim točkama. Za prikaz odnosa dviju pojava ili frekvencija u različitim statističkim nizovima, koje mogu imati različitu jedinicu mjere i koje ima smisla uspoređivati, primijenit će se relativni brojevi koordinacije.

1.4. Doprinos istraživanja

Rezultati dosadašnjih istraživanja pokazali su prednosti koje osobe dobivaju ulaganjem u školovanje, odnosno troškove koje proizlaze iz niske razine obrazovanja. Belfield (2008) je sumirao tri kategorije koristi od obrazovanja: privatne, socijalne te fiskalne.

Stoga, Europska Unija 2010. godine razvila je desetogodišnju strategiju u kojoj je posebna pažnja, u obrazovanju, usmjerena na prijevremeno napuštanje obrazovanja i stjecanje tercijarnog stupnja obrazovanja.

Usporedbom između izabranih zemalja Europske Unije, rad će dati uvid u kretanje postotka osoba koje su prijevremeno napustile školovanje i broja osoba sa završenim tercijarnim stupnjem obrazovanja. Razmatrat će se razdoblje od 2009. do 2017. godine.

Empirijski će se razjasniti kako Hrvatska konkurira u odnosu na ostale zemlje članice EU-a, vezano za navedene pokazatelje obrazovanja. Nakon empirijskih saznanja, donijet će se zaključak o prednostima i nedostatcima obrazovanja u Republici Hrvatskoj, što je ujedno i doprinos ovog istraživanja.

1.5. Struktura rada

Diplomski rad se sastojat će se od pet dijelova.

U uvodnom dijelu bit će definiran problem i predmet istraživanja. Navest će se istraživačke hipoteze, kao i metode istraživanja kojeće se koristiti u samom radu. Također, navest će se ciljevi rada, te opisati struktura istraživanja.

Drugi dio odnosi se na teorijska uporišta u kojem će se objasniti strategija Europa 2020, njezina važnost, te područja na koja se strategija fokusira.

Trećim dijelom istaknuto je područje obrazovanje. Teorijski aspekti nastavljaju se i u ovom dijelu u kojem će biti opisana i objašnjena važnost obrazovanja. Navest će se prednosti koje se stječu ulaganjem u obrazovanje zajedno sa implikacijama različitih autora. Također, definirat će se pokazatelji na kojima su utemeljeni ciljevi obrazovanja strategije Europa 2020.

U četvrtom, empirijskom dijelu, testirat će se hipoteze koje će biti istraživane u radu.

Posljednji dio odnosi se na zaključak koji je izveden na temelju prethodnog empirijskog dijela.

Na kraju slijedi popis literature, tablica i slika, te sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku.

2. STRATEGIJA EUROPA 2020

Tijekom posljednjeg desetljeća Europa prolazi kroz razdoblje preobrazbe. Razlog tome uvelike je pridonijela svjetska gospodarska kriza iz 2008. godine. Kriza je utjecala na regije diljem svijeta pa se s njezinim učinkom brojne regije i danas suočavaju.

Isto tako, razvili su se razni dugoročni izazovi poput globalizacije, pretjeranog iskorištavanja prirodnih resursa, sve veća zagađenost okoliša, starenja stanovništva kao i siromaštvo istih i slično.

Postavlja se pitanje kako djelovati na gore navedene izazove?

Za suočavanje sa slabostima europskog gospodarstva potrebne su strukturne reforme koje u velikoj mjeri ovise o sposobnostima država članica EU-a kako bi se u konačnici postigli zajednički ciljevi na razini Unije. Odgovor Europske unije i država članica na navedene izazove jest strategija Europa 2020.

Europa 2020 pokrenuta je 2010. godine kao strategija za rast, razvoj i otvaranje novih radnih mjesta u EU-u. Strategija predstavlja dugoročan plan rasta temeljena na pet glavnih ciljeva koje treba ispuniti do 2020. godine, čija je svrha rješavanje ekonomskih, socijalnih i okolišnih slabosti Europe.

Njome se želi suočiti s izazovima povezanima s krizom, ali i strukturnim slabostima europskog gospodarstva, pomoću mjera za poticanje rasta potrebnih da bi se europsko gospodarstvo pripremilo za budućnost.

Stoga, Europska unija je uložila napore u konačni izlazak iz krize, kao i stvaranje uvjeta za konkurentnije gospodarstvo, temeljeno na ulaganju u znanje, ekonomiji s niskim udjelom ugljika, visokoj zaposlenosti, produktivnosti i socijalnoj koheziji.

Europa 2020 nastoji potaknuti rast koji je pametan, održiv i uključiv.

Pametan rast predstavlja [1]:

- unaprjeđenje učinkovitosti Europske unije u obrazovanju kroz poticanje građana na učenje i unaprjeđenje njihovih vještina,
- stvaranje novih proizvoda i usluga koji stvaraju rast i radna mjesta i pomažu prepoznavati

1Vlada Republike Hrvatske: Europa 2020

društvene izazove,

- korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija u digitalnom društvu.

Održiv rast uključuje [2]:

- izgradnju ekonomije s konkurentnim gospodarstvom i održivom uporabom resursa s malim emisijama ugljika,
- zaštitu okoliša i sprečavanje gubitka bio raznolikosti,
- iskorištavanje Europske tehnološke naprednosti u novim zelenim tehnologijama i proizvodnim metodama,
- uvođenje učinkovitih pametnih električnih mreža,
- iskorištavanje mreža europskih razmjera za dodatnu komparativnu prednost,
- poboljšanje poslovnog okruženja, posebice za male i srednje poduzetnike, i
- potpora potrošačima u donošenju informiranih odluka na tržištu.

Uključiv rast obuhvaća [3]:

- povećanje stopa zaposlenosti, posebice za žene, mlade i starije radnike,
- pomoć ljudima svih dobi u predviđanju i upravljanju promjenama kroz ulaganje u znanja i vještine,
- osuvremenjivanje tržišta rada i sustava socijalne sigurnosti, te
- osiguranje dosega rasta u svim dijelovima Europske unije.

Pet je glavnih ciljeva Europe 2020. Oni služe kao vodič za politike rasta na nacionalnoj razini, a ujedno i na razini EU-a. Države članice, dakle, prevode ove glavne ciljeve u pojedinačne nacionalne ciljeve, na temelju njihovih različitih polazišta.
Ciljevi su zastupljeni u područjima zapošljavanja, inovacija, obrazovanja, siromaštva te klime/energetike [4] :

2Vlada Republike Hrvatske: Europa 2020
3Vlada Republike Hrvatske: Europa 2020
4Europska komisija: Strategija Europa 2020

1. Zapošljavanje

- 75 % osoba u dobi od 20 do 64 godine bi trebalo biti u radnom odnosu

2. Istraživanje i razvoj

- 3 % BDP-a EU-a investirati u istraživanje i razvoj

3. Klimatske promjene i energija

- smanjenje emisije stakleničkih plinova za 20 % niže od razina iz 1990. godine
- povećanje udjela energije dobivene iz obnovljivih izvora na 20 %
- povećanje energetske učinkovitosti za 20 %

4. Obrazovanje

- prijevremeno napuštanje školovanja treba biti manje od 10 %
- najmanje 40 % osoba u dobi od 30 do 34 godine sa završenim visokim obrazovanjem

5. Siromaštvo i socijalna isključenost

- smanjenje broja ljudi koji žive u siromaštvu /socijalnoj isključenosti ili su izloženi riziku od takvog života za najmanje 20 milijuna ljudi

Obilježja navedenih ciljeva [5]:

- Daju uvid u cjelovit pregled stanja koje bi se po pitanju ključnih parametara trebalo postići do 2020.godine u EU-u
- navedeni ciljevi prenose se u nacionalne ciljeve tako da svaka država članica EU-a može provjeriti svoj napredak prema svakom cilju
- teret se ne dijeli – to su zajednički ciljevi za sve zemlje EU-a koji se trebaju postići kombinacijom nacionalnih aktivnosti i aktivnosti EU-a
- Međusobno su povezani i uzajamno se učvršćuju:
    - obrazovna poboljšanja pridonose zapošljivosti te veće stope zaposlenosti smanjuju siromaštvo

5 Europska komisija: Strategija Europa 2020

- istraživanje i razvoj/inovacije i učinkovitije korištenje energijom čine zemlje konkurentnijima, te utječe na otvaranje radnih mjesta
- ulaganjem u čišće tehnologije bori se protiv klimatskih promjena te na taj način stvaraju nove mogućnosti poslovanja ili zapošljavanja

Napredak u ostvarenju ciljeva strategije 2020 potiče se i prati u okviru Europskog semestra[6].
Tako zemlje EU-a mogu razmotrili svoje ekonomske i proračunske planove te pratiti napredak u određeno vrijeme tijekom cijele godine.
Vlade zemalja članica EU-a moraju svake godine u travnju dostaviti dva izvješća u kojima objašnjavaju na koje se načine nastoje približiti ostvarenju nacionalnih ciljeva strategije Europa 2020 [7]:

- **Programi stabilnosti/konvergencije:**

podnose se prije nego što vlade donesu nacionalne proračune za sljedeću godinu. sadržaj programa mora omogućiti smislene rasprave o javnim financijama i fiskalnoj politici

- **Nacionalni programi:**

predaju se istovremeno s programima stabilnosti/konvergencije te sadržavaju elemente nužne za praćenje napretka u ostvarenju nacionalnih ciljeva strategije Europa 2020 za pametan, održiv i uključiv rast.

Oba izvješća trebaju biti potpuno integrirana u nacionalne proračunske postupke, kao i Europski semestar. U pripremi izvješća moraju biti uključena i regionalna/lokalna tijela, socijalni partneri i drugi dionici.
Potrebno je istaknuti kako svaka zemlja članica EU-a postavlja vlastite nacionalne ciljeve u svakom od navedenih područja da bi se postigli ukupni ciljevi EU-a. Zemlje članice susreću se s različitim strukturalnim problemima, stoga, određuju i različite nacionalne ciljeve.
Dakle, uspjeh desetogodišnje strategije u velikoj mjeri ovisi individualnim naporima država članica EU-a kako bi osigurale svoju ulogu u provedbi potrebnih reformi na nacionalnoj razini radi poticaja rasta.

6 Europski semestar uveden je 2010. godine i pruža okvir za koordinaciju ekonomskih i proračunskih politika zemlja članica EU-a
7 Vlada Republike Hrvatske: Europa 2020

3. PREDNOSTI I KORISTI ULAGANJA U OBRAZOVANJE

Pojam obrazovanje može se pronaći u brojnim istraživanjima, politikama, modelima, teorijama, kojima se pokušava objasniti koju ulogu ono ima za pojedince, odnosno društvo u okruženju u kojem se nalazimo. Zašto je obrazovanje od tolike važnosti?

Njezina važnost proizlazi iz velikog utjecaja na ekonomski, gospodarski, društveni, socijalni i politički napredak.

Gledano s ekonomske perspektive, obrazovanje se može promatrati kao investiranje u znanje i vještine ljudi, promatrano kao ljudski kapital[8]. Postoje mnoge definicije ljudskog kapitala predstavljene od više različitih autora, a u suštini ljudski kapital predstavlja znanje, vještine, kompetencije i osobine utjelovljene u pojedincima koji olakšavaju stvaranje osobnog, društvenog i ekonomskog blagostanja (OECD, 2017).

Ulaganjem u ljudski kapital omogućuje se stjecanje kompetencija koje ih čine produktivnijima u obavljanju njihovih radnih zadataka, te se stečeno znanje akumulira na stvaranje i usvajanje novih ideja koje potiču inovacije i tehnološki napredak. Taj tehnološki napredak utječe na konkurentnost gospodarstava, što u konačnici rezultira, determinira, gospodarskim te ekonomskim rastom [9].

S teorijskog uporišta, u makroekonomskom svijetu ova uloga obrazovanja objašnjena je kroz endogene modele ekonomskog rasta.

Odmaknuvši se od egzogenih modela rasta, u posljednjih nekoliko desetljeća javili su se brojni ekonomisti koji nastoje endogenizirati dugoročnu stopu rasta, odnosno endogeni modeli rasta. [10]. Modeli su podijeljeni u tri skupine. Prva skupina su AK modeli rasta, odnosno modeli koji tehnološki napredak objašnjavaju proizvodnim eksternalijama, tzv. učenje kroz rad. Druga skupina modela tehnološki napredak objašnjavaju akumulacijom ljudskog kapitala. Treću skupinu čine modeli koji se temelje na ulaganjima ekonomskih subjekata u istraživanje i razvoj što dovodi do tehnološkog napretka. Model implicira da obrazovaniji radnici doprinose većoj

8 Obrazovanje povećava ljudski kapital

9 Potrebno je istaknuti kako ekonomski rast predstavlja porast ukupnog outputa gospodarstva neke zemlje. Do rasta gospodarstva dolazi zbog rasta radne snage ili kapitalnih dobara, tehnologije i proizvodnosti po radniku.

10 Značajna razlika između endogenih i egzogenih teorija ekonomskog rasta proizlazi iz uloge znanja. Nasuprot kapitalu i radu, na kojima se baziraju egzogeni modeli, za znanje se pretpostavlja da je kumulativno i to onda objašnjava dugoročan kontinuirani gospodarski rast (Ćosic i Fabac, 2001)

proizvodnji i efikasniji su u odnosu na manje obrazovane radnike.
S obzirom na prethodne implikacije endogenih modela rasta, Ćorić i Malešević-Perović (2013) naglašavaju kako je ljudski kapital jedan od osnovnih faktora razvoja novih tehnologija, a time i ekonomskog rasta.

Naime, proces globalizacije doveo je do razvitka novih teorija rasta u kojima znanje ima bitan i poseban utjecaj na povećanje proizvodnosti i ekonomski rast. Znanje je izravno povezano s obrazovanjem.
Tehnološke inovacije, koje su ključ za poboljšanje proizvodnosti, proizlaze iz uvećanog i poboljšanog znanja. Ćosić i Fabac (2001) ističu ulogu obrazovanja koja omogućuje implementaciju i usvajanje nove tehnologije, što rezultira ekonomskom rastom. Industrije koje sada u svijetu imaju veliki rast, pa se očekuje da će ga imati u nadolazećim godinama, zasnivaju se na znanju.
Jednako tako, Nelson i Phelps (1966) isticali su ulogu obrazovanja na stopu rasta zemlje. Zemlja s više ljudskog kapitala, odnosno obrazovanija radna snaga, bit će vještija u prilagodbi tehnologija koje su otkrivene drugdje. Što je veća količina ljudskog kapitala zemlje veća je stopa apsorpcije vodeće tehnologije, što rezultira većom stopom rasta zemlje.
Hanushek i Woessmann (2015) ispitivali su korelaciju između prosječne stope rasta BDP-a i prosječnim postignućima studenata na međunarodnim testovima u razdoblju od 1960. do 2009. godine. Došli su do zaključka kako postoji pozitivna veza između stope rasta BDP-a i ulaganja u obrazovanje. Drugim riječima, zemlje s boljim postignućima na testovima imaju više stope rasta u odnosu na zemlje s lošijim riješenim testovima.

Kao što je rečeno, obrazovanjem se stječu kompetencije koje dovode do veće produktivnosti u obavljanju radnih zadataka. Upravo veća produktivnost čini ih „atraktivnijim“ za poslodavce. Rezultat toga je nagrada u obliku veće plaće. Ako više obrazovana osoba doprinosi većem marginalnom proizvodu u proizvodnom procesu poduzeća, u tržišnom gospodarstvu poslodavci će toj osobi isplatiti više zarade.
S druge strane, zbog nedostatka znanja i vještina koje se stječu obrazovanjem osobe se suočavaju s problemima na tržištu rada. Stoga, koristi koju pojedinci stječu od obrazovanja jesu očekivana veća zarada, odnosno bogatstvo, te veće životno zadovoljstvo.

Značaj ova dva učinka ovisi o nizu čimbenika kao što su funkcioniranje tržišta rada, stanje poslovnog ciklusa, javne politike i, ne najmanje bitno, relevantnost institucija tržišta rada.

Tako je Woesmann (2014), istraživao povrat od obrazovanja, u obliku plaće, na temelju podataka za EU- 17 koje su sudjelovale u PIAAC programu [11]. Razmatrao je zaposlene od 35 do 44 godine. U odnos je stavio godine obrazovanja te zaradu. Prema dobivenim podatcima plaće su rasle s godinom obrazovanja. U prosjeku u svima zemljama EU-a plaće se povećavaju za 7,4 % uz dodatnu godinu obrazovanja. Pojedinci, dakle, imaju veće zarade uz dodatnu godinu obrazovanja.

Prema istraživanjima OECD(2018) veće zarade povezane su s većom razinom obrazovanja. U prosjeku u zemljama OECD-a odrasle osobe od 25 do 64 godine s tercijarnim stupnjem obrazovanja zarađuju 54% više od osoba s višim srednjoškolskim obrazovanjem, dok one s nižim srednjoškolskim obrazovanjem zarađuju 22% manje u 2016. godini.

Stope zaposlenosti[12] na pojedinačnoj razini vrlo su usko povezane s razinama obrazovanja. Stope zaposlenosti razini obrazovanja rastu, gdje se visokoobrazovani pojedinci suočavaju sa stabilnijim tržištem rada od niže obrazovanih pojedinaca. U modernoj ekonomiji raširena nezaposlenost pretežno je zastupljena među nisko obrazovanim osobama. Oni s nižim obrazovnim stupnjem imaju manje vjerojatnosti da će biti sudionici radne snage i vjerojatnije je da će biti nezaposleni.

Obadić i Porić (2008) istraživali su odnos stope nezaposlenosti i razine obrazovanja u SAD-u, OECD-u i zemljama EU-19 od 1995. do 2005. godine. U razmatranje su uzeli osnovno obrazovanje(ISCED 0-1), niže srednje (ISCED 2), visoko srednje (ISCED 3-4) i tercijarno obrazovanje (ISCED 5-8) za populaciju od 25 do 64 godine 13. Istraživanje je pokazalo kako u svim skupinama zemalja stopa nezaposlenosti pada obzirom na viši stupanj obrazovanja. Prosječna stopa nezaposlenosti osoba s niže srednjoškolskim obrazovanjem iznosila je 13 %, visoko srednje 7%, te osobe sa stečenim tercijarnim obrazovanjem bilježile su 5% u 2005. godini.

Nadalje, prema rezultatima OECD-a za 2017. godinu osobe s tercijarnim stupnjem obrazovanja

11 PIAAC- Program za međunarodno ocjenjivanje kompetencija odraslih

12 Stopa zaposlenosti prikazuje omjer zaposlenih i radno sposobnih stanovnika, dok stopa nezaposlenosti prikazuje omjer nezaposlenih i radne snage. Radna snaga = zaposleni + nezaposleni

13 Razvrstavanje stupnjeva obrazovanja temelji se na ISCED-97. Predškolsko i osnovno obrazovanje spojeno u jednu grupu, a zbog nepotpunih podataka za post-srednjoškolsko ne tercijarno obrazovanje nije izračunato.

imaju veće šanse za zapošljavanje u odnosu na one s nižom razinom obrazovanja. U razmatranje je uzeta populacija u dobi od 25 do 34 godine. Među zemljama članicama OECD- a u prosjeku stopa zaposlenosti osoba s tercijarnim obrazovanjem iznosi 84%, 77% za odrasle osobe s višom srednjom ili post-srednjom ne-tercijarnom kvalifikacijom i manje od 60% za odrasle koji nisu završili srednjoškolsko obrazovanje. Postizanje visokog obrazovanja ne znači samo da će pojedinci lakše naći posao, već i to kako visoko obrazovani pojedinci imaju znatno manje varijacije u zaposlenosti u odnosu na niže obrazovane pojedince.

Woesmann (2014), na temelju podataka za EU-28 za 2013. godinu, je istraživao kretanje stope nezaposlenosti prema razini stečenog obrazovanja. Razmatrao je populaciju u dobi 25-64 godine starosti. Koristio je tri razine obrazovanja, niže srednje obrazovanje (ISCED 0-2), više srednje (ISCED 3-4) i tercijarno obrazovanje (ISCED 5-8). Istraživanje je pokazalo kako je veća nezaposlenost povezana s nižom razinom obrazovanja. Drugim riječima, zemlje s većim udjelom stanovništva koji imaju završeni tercijarni stupanj obrazovanja bilježe manje stope nezaposlenost. Prosječna stopa nezaposlenosti osoba s niskim stupnjem obrazovanja iznosila je 18%, u usporedbi s 8% među onima sa srednjom razinom obrazovanja i 6% među onima s visokim stupnjem obrazovanja.

Gledano sa socijalne perspektive, obrazovanje utječe na odluke i stavove koje su povezane sa zdravljem, kao i na averziju prema opasnosti i motivaciju koje djeluju na ekonomske izbore. Obrazovanje ima utjecaj na bolju socijalnu skrb, roditeljstvo kao i smanjenje kriminala. Osim utjecaja obrazovanja na poboljšanu radnu perspektivu, plaće i zadovoljstvo poslom, utječe i na ne-kognitivne stavove i vještine.

Obrazovanje može imati utjecaja na zdravlje pojedinaca pomažući im da odaberu zdraviji način života, bolje upravljaju bolestima i izbjegnu uvjete štetne za zdravlje, poput opasnih poslova i stresa zbog siromaštva. Učinak obrazovanja može djelovati izravno podizanjem individualnih kompetencija, stavova o riziku i samoefikasnosti, ili neizravno putem prihoda, što pomaže poboljšati životne uvjete (npr. bolju prehranu) i pristupu zdravstvenoj skrbi. Također, može doprinijeti razvoju osobe jer je osposobljava za uspješnije zadovoljavanje potreba, te tako doprinosi samoostvarenju.

Prema empirijskom istraživanju OECD-a (2016), došlo se do zaključka kako postoji pozitivna povezanost između obrazovanja i vrednovanja zdravstvenog stanja pojedinaca. U zemljama

OECD-a i subnacionalnim entitetima koji su sudjelovali u PIACC program većina odraslih je izjavila da je dobrog zdravlja, te udio pojedinaca dobrog zdravstvenog stanja koji se prijavljuje raste s obrazovnim postignućem. U prosjeku u zemljama OECD-a udio osoba od 25 do 65 godina koji navode da su dobrog zdravlja jest 67%, među osobama s nižim srednjoškolskim obrazovanjem, 78% među onima s višim srednjoškolsko obrazovanjem i 30% među onima s tercijarnim stupnjem obrazovanja.

Prema društvenoj percepciji obrazovanja, Čavrak (2013) ističe nezamjenjivu društvenu funkciju obrazovanja koja bi trebala omogućiti demokraciju, odnosno kvalitetniju suradnju između ljudi i naroda. Istinska demokracija nije moguća bez obrazovanih građana. Puno je lakše upravljati neobrazovanim građanima kojima je strano mišljenje i postavljanje pitanja zašto.

Obrazovanjem se potiče odgovorno demokratsko ponašanje građana. Stjecanjem veće informiranosti tijekom školovanja, može se izravno povećati građanski i politički angažman pružanjem relevantnih informacija i iskustava te razvijanjem kompetencija, vrijednosti, stavova i uvjerenja kojim se potiče građansko sudjelovanje. Tako doprinosi političkom razvoju stvaranjem nacionalnog identiteta i integracije, ali s većim stupnjem obrazovanja pojedinaca dolazi i do veće kritičnosti prema politici i postojećem poretku.

Istodobno, može posredno povećati angažman pojedinca povećanjem društvenog statusa i na taj način potencijalno ponuditi bolji pristup društvenoj i političkoj moći.

Barro (1998.) je ekonometrijskim metodama utvrdio da je viša obrazovna razina stanovništva ključni čimbenik za prihvaćanje demokratski tolerantnog političkog ponašanja, što omogućava političku stabilnost, bitan preduvjet cjelokupnog društveno-ekonomskog razvoja. Takvo ponašanje mora nastati na određenoj višoj ekonomskoj razini društva jer u uvjetima gospodarske nerazvijenosti novoprihvaćena demokracija – koju ponekad nameće bivša kolonijalna vlast ili međunarodne organizacije – neće biti dugog vijeka

Obrazovanje, dakle, povećava sposobnost pojedinca i društva, služi obogaćivanju života i uživanju u njemu.

Sumirajući prethodne implikacije, Belfield (2008) grupirao je koristi obrazovanja u tri skupine. Drugačije rečeno, troškovi ranog napuštanja školovanja su: privatni, fiskalni i socijalni.

Tablica 1: Prednosti od obrazovanja

***P** - Private benefits*	(1) Gain in net earnings and wealth + (2) Improved health status / life expectancy + (3) Household productivity gains - (4) Fees for education
***F** - Fiscal or government (state/ local and federal/ central)*	(5) Increased tax payments + (6) Lower reliance on government health programs + (7) Reduced expenditures on criminal justice + (8) Lower reliance on welfare - (9) Subsidies for education
***S** – Social*	Private individual benefits + Fiscal benefits + (10) Productivity externalities + (11) Gains from reduced crime + (12) Social value of health

Izvor: Belfield, C. (2008) [14]

Privatne koristi koje osobe stječu obrazovanjem jesu očekivana veća zarada, odnosno bogatstvo, te veće životno zadovoljstvo.

Stjecanjem znanja i vještina kroz obrazovanje postiže se veća produktivnost, što pojedincima omogućuje stvaranje i usvajanje novih ideja koje potiču inovativnost i tehnološki napredak. Veća produktivnost ima pozitivan utjecaj na poduzeća, kao i na ekonomski i gospodarski rast. S druge strane, manje obrazovane osobe suočavaju se s problemima na tržištu rada zbog manjka znanja i kompetencija. Stope nezaposlenosti uglavnom su niže za obrazovanije pojedince, obično zato što veća razina obrazovanja čini pojedince privlačnijim na tržištu rada. Stope nezaposlenosti, dakle, ukazuju i na želju pojedinaca za radom i njihovu privlačnost za potencijalne poslodavce.

14 Belfield, C. (2008): The Cost of Early School-leaving and School Failure, str- 47

Fiskalne koristi uključuju povećane državne prihode, manje oslanjanje na državne naknade i smanjene izdataka za kazneno pravosuđe. Povećani državni prihodi rezultat su veće stope zaposlenosti, gdje zaposlene osobe plaćaju zakonom propisani iznos za mirovinski i zdravstveni sustav određene zemlje. S druge strane, država isplaćuje propisane naknade za nezaposlene osobe u slučaju prestanka radnog odnosa. Kako su stope nezaposlenosti povezane su s niskom razinom obrazovanja, troškovi napuštanja školovanja za državu proizlaze iz povećanih rashoda u obliku naknada za nezaposlene. Manje oslanjanje na državne naknade povezano je i sa socijalnim pomoćima. Nemogućnost zaposlenja dugoročno vodi do potencijalnog siromaštva, gdje država isplaćuje socijalne naknade osobama koji nemaju dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba. Kako su visokoobrazovane osobe rjeđe nezaposlene i imaju veće dohotke, smanjuju se i socijalni izdatci države.
Devijantna ponašanja pojedinaca češće su povezana s niskom razinom obrazovanja. Od tud proizlazi djelovanje kaznenog pravosuđa.
Ujedno, ako država subvencionira obrazovanje, javne troškove dodatnog školovanja treba oduzeti od očekivanih koristi.

Prema Belfieldu(2008)**, socijalne prednosti** uključuju privatne, državne koristi, te razvijajući stavove i vještine utječe se na bolje vrednovanje zdravlja i koristi kao rezultat smanjenog kriminala. Obrazovanjem se utječe na bolju socijalnu skrb i averziju prema opasnosti.
Obrazovanje, također, potiče aktivnije sudjelovanje u društvenom životu.
Doprinosi političkom razvoju stvaranjem nacionalnog identiteta i integracije, ali s većim stupnjem obrazovanja pojedinaca dolazi i do veće kritičnosti prema politici.

Široka percepcija da školovanje utječe na značajan način i na društvo i na pojedince, koji bi mogli imati koristi od povećanog obrazovnog postignuća, natjerala je kreatore politika da osmisle politike koje pokušavaju riješiti problem.

Europska Unija razvila je strateški okvir za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (poznat kao ET 2020.) Donesen je 2009. godine, kojim se promiču reforme obrazovne politike na nacionalnoj i regionalnoj razini.

U njemu su utvrđena četiri strateška cilja za obrazovanje i osposobljavanje u EU-u [15]:

- ostvarivanje cjeloživotnog učenja i mobilnosti,
- poboljšanje kvalitete i učinkovitosti obrazovanja i osposobljavanja,
- promicanje jednakosti, društvene kohezije i aktivnoga građanstva
- jačanje kreativnosti i inovacija (uključujući poduzetništvo) na svim razinama obrazovanja i osposobljavanja.

U cilju ostvarenja tih ciljeva, u ET-u 2020, utvrđene su referentne vrijednosti do 2020 godine:

- barem 95 % djece u dobi između četiri godine i dobi za početak obaveznog osnovnog obrazovanja trebalo bi sudjelovati u predškolskom obrazovanju;
- udio 15-godišnjaka s nedovoljnim sposobnostima za čitanje, matematiku i znanost trebao bi biti manji od 15 %;
- udio osoba koje su prijevremeno napustile obrazovanje i osposobljavanje trebao bi biti manji od 10 %;
- udio osoba u dobi 30 – 34 godine koje su završile visoko obrazovanje trebao bi biti barem 40 %;
- u prosjeku bi barem 15 % odraslih osoba u dobi 25 – 64 godine trebalo sudjelovati u cjeloživotnom učenju;
- u prosjeku bi barem 20 % osoba koje su završile visoko obrazovanje trebalo neko vrijeme studirati ili se osposobljavati u okviru svojeg visokoškolskog programa u inozemstvu (uključujući raspored na radno mjesto), a time se mora ili ostvariti najmanje 15 bodova Europskog sustava prijenosa i prikupljanja bodova (ECTS) ili razdoblje provedeno u inozemstvu mora trajati najmanje tri mjeseca;
- u prosjeku bi barem 6 % osoba u dobi 18 – 34 godine s početnom kvalifikacijom strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (VET) trebalo najmanje dva tjedna studirati ili se osposobljavati u svom području (uključujući raspored na radno mjesto) u inozemstvu;

15 Europska komisija: Europska suradnja u području obrazovnih politika (ET 2020.)

- udio zaposlenih diplomanata (osoba u dobi 20 – 34 godine) koji su napustili obrazovanje i osposobljavanje najviše tri godine prije referentne godine trebao bi iznositi najmanje 82 %.

Europska komisija i države članice EU-a su se 2014. godine uključile u inventurni projekt kojemu je cilj ocjenjivanje postignutog napretka i razmatranje bilo kojih novih prioriteta za suradnju u obrazovanju na razini cijelog EU-a. Potaknuta tim djelovanjem, Europska komisija donijela je prijedlog od šest novih prioriteta za razdoblje 2016. – 2020.
Prijedlog je prihvaćen 2015. godine pod nazivom Zajedničko izvješće Vijeća i Komisije za 2015. godinu o provedbi strateškog okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (ET 2020.) — Novi prioriteti za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja. Novih šest prioriteta su:

- relevantno i visokokvalitetno znanje, vještine i kompetencije razvijene tijekom cjeloživotnog učenja, usmjerene na ishode učenja u svrhu zapošljivosti, inovativnosti, aktivnog građanstva i dobrobiti;
- uključivo obrazovanje, jednakost, pravednost, nediskriminacija i promicanje građanskih kompetencija;
- otvoreno i inovativno obrazovanje i osposobljavanje, uključujući potpuno prihvaćanje digitalnog doba;
- snažna potpora za učitelje i nastavnike, predavače, ravnatelje škola i drugo odgojno-obrazovno osoblje;
- transparentnost i priznavanje vještina i kvalifikacija radi olakšavanja učenja i mobilnosti radne snage;
- održivo ulaganje, kvaliteta i učinkovitost sustava obrazovanja i osposobljavanja.

3.1. Definicije pokazatelja na kojima su utemeljeni ciljevi strategije Europa 2020

1. **Osobe koje su prijevremeno napustile obrazovanje i osposobljavanje** pokazatelj [16]:

je koji se definira kao udio osoba u dobi 18 – 24 kojima je najviši stupanj obrazovanja niže srednje obrazovanje (razine 0, 1, 2 ili kratko 3c klasifikacije ISCED-97) do i uključujući 2013. godinu te razine 0 – 2 klasifikacije ISCED 2011 za 2014. i 2015. godine) i koje ne sudjeluju u daljnjem obrazovanju i osposobljavanju (tijekom četiri tjedna prije ankete).

Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja (ISCED) [17]: Okvir ISCED-a povremeno se ažurira kako bi se obuhvatile promjene u obrazovnim sustavima u svijetu. ISCED-97 zamijenjena je novom verzijom ISCED 2011, koja je usvojena na Općoj konferenciji UNESCO-a u studenome 2011. godine. U verziju klasifikacije iz 2011. godine dodane su nove kategorije kako bi se uključilo širenje predškolskog obrazovanja i restrukturiranje tercijarnog obrazovanja. ISCED-om su svi obrazovni programi i kvalifikacije razvrstani prema razinama:

- predškolsko obrazovanje / niže od osnovnog obrazovanja (razina 0)
- osnovno obrazovanje (razina 1)
- niže srednje obrazovanje (razina 2)
- više srednje obrazovanje (razina 3)
- obrazovanje nakon srednjeg koje nije ni više srednje ni visoko obrazovanje (razina 4)
- tercijarno obrazovanje kratkog ciklusa (razina 5)
- dodiplomska ili jednakovrijedna razina (razina 6)
- magistarska ili jednakovrijedna razina (razina 7)
- doktorska ili jednakovrijedna razina (razina 8)

Na ovom pokazatelju utemeljen je cilj strategije Europa 2020 kojim se nastoji smanjiti udio osoba koje prijevremeno napuštaju obrazovanje i osposobljavanje u EU-u ispod 10 %.

16 Eurostat: Archive (2017): Statistički podaci o obrazovanju i osposobljavanju na regionalnoj razini

17 UNESCO Institute for Statistics: International Standard Classification of Education ISCED 2011

Pokazatelj mladih osoba koje nisu zaposlene, ne obrazuju se i ne osposobljavaju (NEET-ovi)[18] jednak je postotku stanovništva u dobi 18 – 24 godine koji nisu zaposleni niti su uključeni u daljnje obrazovanje ili osposobljavanje.

2. **pokazatelj stečenog tercijarnog obrazovanja** [19] :

definira se kao postotak stanovništva u dobi 30 – 34 godine koji su uspješno završili tercijarni studij (na primjer fakultet ili veleučilište). Raspon godina od 30 do 34 upotrebljava se za tercijarno obrazovanje jer se uglavnom odnosi na prvo petogodišnje razdoblje nakon što je većina studenata već završila studij. Tercijarno obrazovanje odnosi se na razine 5 i 6 klasifikacije ISCED 1997 za podatke do 2013.godine, odnosno na razine 5 – 8 klasifikacije ISCED 2011 za 2014. i 2015. godine. Jednako tako, na ovom pokazatelju utemeljen je cilj strategije Europa 2020 kojim se nastoji osigurati da do 2020. godine najmanje 40 % osoba u dobi 30 – 34 godine ima završeno tercijarno obrazovanje.
Tercijarno obrazovanje razina je obrazovanja koju nude sveučilišta, veleučilišta, tehnološki instituti i ostale ustanove koje dodjeljuju akademske stupnjeve i potvrde o višem stručnom obrazovanju[20].

Tercijarno obrazovanje pruža visoko kvalificirani ljudski kapital. Niska razina visokoobrazovanih predstavlja ozbiljnu prepreku produktivnost, inovativnost, konkurentnost te u konačnici gospodarskom rastu. S obzirom na sve veću razinu vještina koje zahtijeva tržište rada, doba brzog tehnološkog napretka i intenzivne globalne konkurencije, niska stopa stanovništva sa tercijarnim obrazovanjem može ograničiti pametan i održiv rast.

18NEET čine osobe koje nisu zaposlene, ne obrazuju se i ne osposobljavaju (engl. neither in employment, education or trining). U tu se skupinu ubrajaju i nezaposlene i neaktivne osobe.

19Eurostat: Archive: Statistički podaci o obrazovanju i osposobljavanju na regionalnoj razini

20 Eurostat: Archive: Statistički podaci o obrazovanju i osposobljavanju na regionalnoj razini

4. USPOREDBA POKAZATELJA IZMEĐU ZEMALJA ČLANICA I HRVATSKE

Na temelju podataka koji su prikupljeni sa službenih stranica Eurostat izvršit će se usporedba dvaju pokazatelja obrazovanja na kojima su utemeljena dva cilja strategije Europa 2020 između 28 članica zemalja Europske Unije [21]. Oba pokazatelja promatrana su prema spolu. Konkretno, prvo će se promatrati pokazatelj koji je definiran kao udio osoba koje su prijevremeno napustile školovanje između zemalja članica EU, te je stavljen u odnos broj muškaraca i žena koje su prijevremeno napustile obrazovanje i njihov status na tržištu rada. Zatim, analizirat će se pokazatelj stečenog tercijarnog obrazovanja u EU, te je stavljen u odnos broj žena i muškaraca koji stekli tercijarno obrazovanje. Također, navedeni pokazatelj bit će promatran s obzirom na postotak stanovništva s tercijarnim stupnjem obrazovanja u humanističkim znanostima i umjetnosti. U humanističko područje spadaju: jezici, književnost, povijest, antropologija, arheologija i filozofija, religijske znanosti.

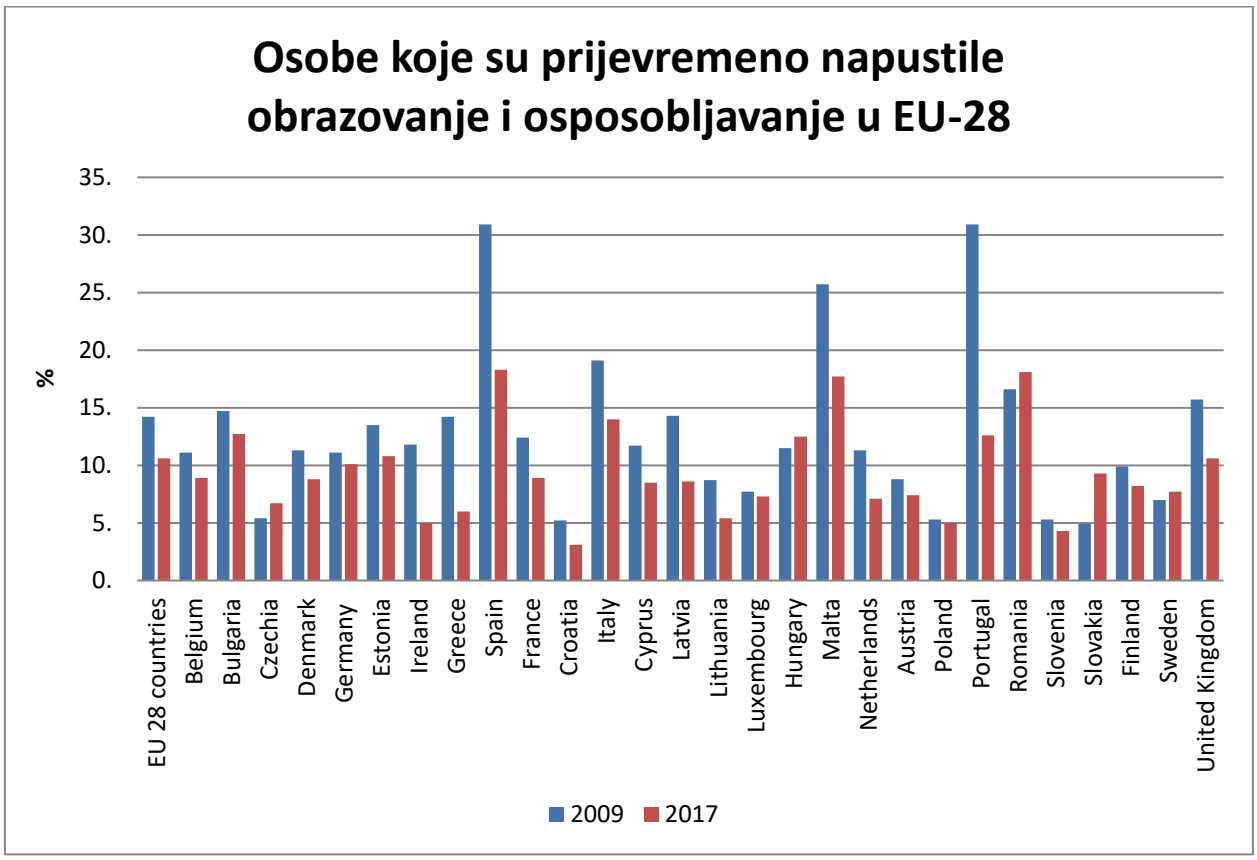
U fokusu analitičkog istraživanja bit će usporedba navedenih pokazatelja Republike Hrvatske sa zemljama godine članicama Europske Unije. Analiza će se vršiti koristeći podatke za razdoblje 2009. -2017. Navedeno razdoblje uzeto je u razmatranje zbog prikaza kretanja pokazatelja prije donošenja strategije Europa 2020 i nakon njezina usvajanja. Prema prikupljenim podacima za definirane pokazatelje, donijet će se zaključci za Hrvatsku.

4.1. Analiza udjela osoba koje su prijevremeno napustile školovanje

Prema dobivenim podatcima trend kretanja prosječnog broja osoba koje su napustile obrazovanje u EU- 28 bilježi pozitivan pad u razdoblju od 2009. do 2017. godine. Trend pada pokazatelji iznosio je 3,6% što se može iščitati iz **Priloga 1**. Dakle, u 2009. godini udio mladih osoba od 18 do 24 godine kojima je najviši stupanj obrazovanja niže srednje obrazovanje i koje ne sudjeluju u daljnjem obrazovanju i osposobljavanju, iznosio je 14,2%, dok je u 2017. godini

21 Austrija, Belgija, Bugarska, Cipar, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Italija, Irska, Latvija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta, Njemačka, Nizozemska, Poljska, Portugal , Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Španjolska, Švedska i Velika Britanija

zabilježeno 10,6%. Na **Slici 1** prikazana je usporedba pokazatelja među zemljama članicama EU-a za 2009. i 2010. godinu.

Slika 1: **Osobe koje su prijevremeno napustile obrazovanje i osposobljavanje u EU (% stanovništva u dobi 18-24) za 2009. i 2017. godinu**

IZVOR: izrada autora prema podatcima Eurostata

U početnoj godini analize najviši pokazatelj bio je zastupljen u Portugalu, Španjolskoj i Malti, sa 30,9%, 30,9% i 25,7%. S druge strane, pet zemljama koje su imale najniži pokazatelj u 2009. godini su: Slovačka 4.9 %, Hrvatska 5,2%, Slovenija 5,3%, Poljska 5,3% i Češka Republika 5,4%.

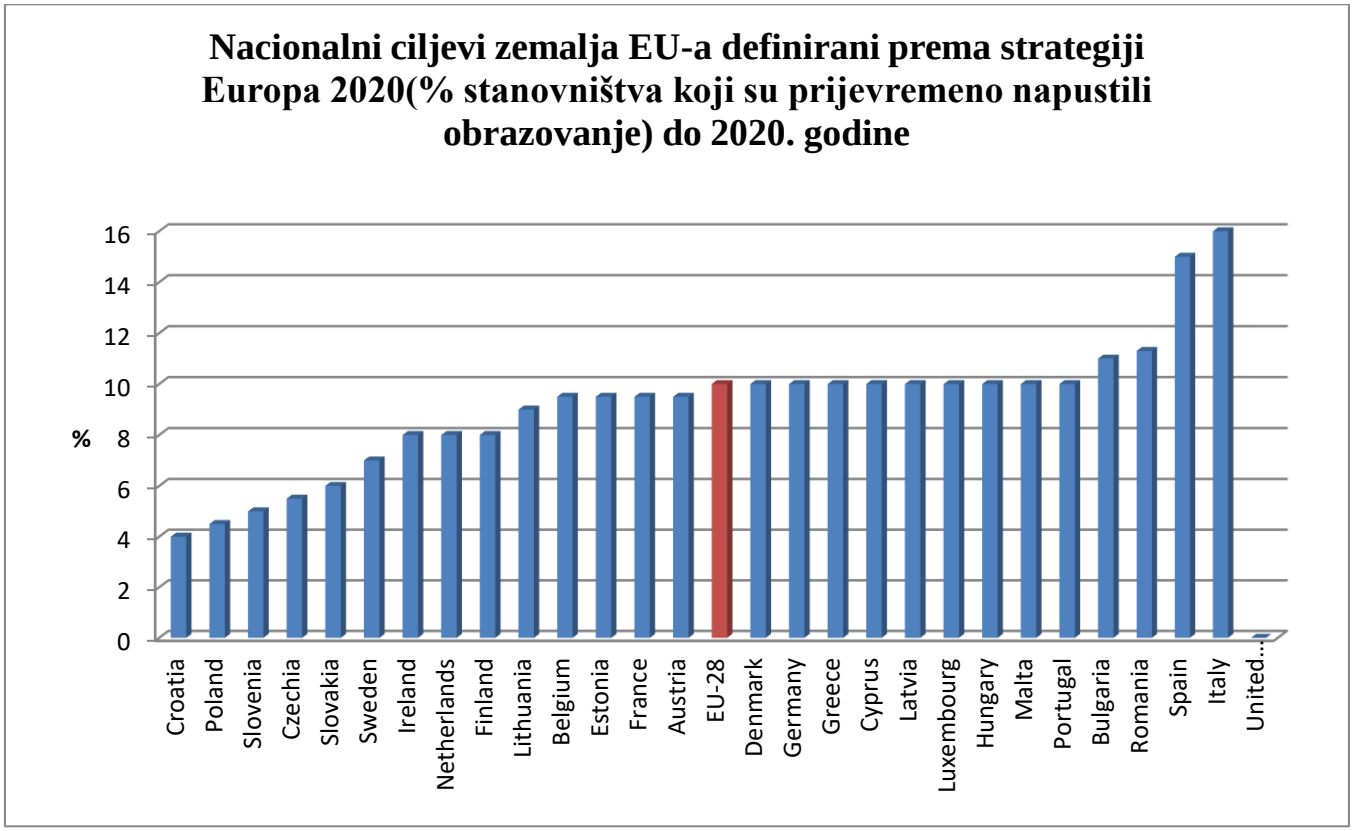
Promatrajući podatke iz 2017. godine, pokazatelj se kretao od 3.1% u Hrvatskoj do 18.3% u Španjolskoj, između zemalja članica. Uz Hrvatsku, zemlje s najnižim udjelom osoba koje su prijevremeno napustile školovanje su Slovenija 4,3% te Poljska i Irska sa 5%. Među zemljama članicama EU-a najveći postotak mladih osoba koje su prijevremeno napustile obrazovanje i osposobljavanje imale su: Rumunjska 18,1%, Malta 17,7% i Bugarska sa 12,7%.

Uspoređujući pokazatelje u zemljama članicama EU-a za 2009. i 2017. godinu, negativan trend rasta udjela osoba koje su prijevremeno napustile školovanje imale su: Slovačka, Rumunjska, Mađarska, Češka i Švedska. Najveći negativan rast pokazatelja zastupljen je u Slovačkoj sa 4,9 % u 2009. godini na 9,3% u 2017, odnosno za 4,4%. U Rumunjskoj se rast udjela osoba u dobi od 18 do 24 godine koje su napustile obrazovanje kretao od 16,6% do 18,1%, u Mađarskoj od 11,5% do 12,5%, Češkoj od 5,4% do 6,7% i Švedskoj od 7% do 7,7%.

Portugal, Španjolska, Grčka, Irska, Italija i Malta su zemlje koje su postigle smanjenje postotka stanovništva koje je prijevremeno napustilo školovanje većim od 5 %, između 2009. i 2017. godine. Najveći pad pokazatelja zabilježen je u Portugalu, sa 30,9% u 2009. godini na 12,6% u 2017. godini. Nadalje, smanjenje udjela mladih osoba koje nisu nastavile obrazovanje i osposobljavanje zastupljeno je u Španjolskoj za 12,6%, Malti za 13,2%, Grčkoj za 8,2%, Irska za 6,8%, te Italija za 5,1%, u razdoblju od 2009. godine do 2017. godine.

S obzirom na različite početne pokazatelje u EU-28, zemlje su na nacionalnoj razini usvojile određene ciljeve koje bi trebale postići do 2020. godine. Dakle, godine do koje je usvojena strategija Europa 2020. Neke zemlje, naime, i prije prihvaćanja Strategije imale su udjele osoba koje su prijevremeno napustile obrazovanje i školovanje ispod 10%, što je trenutni cilj Europa 2020. **Slika 2** prikazuje različite ciljeve koje zemlje EU-28 moraju ispuniti do 2020. godine.
Tako bi Hrvatska do 2020. godine trebala imati udio mladih osoba koje su nisu nastavile obrazovanje ispod od 4%, što je ujedno i najniža razina pokazatelja prema nacionalnim ciljevima u EU-a. S druge strane, Italija bi trebala imati postotak stanovništva u dobi od 18-24 godine koji prijevremeno napuštaju školovanje ispod 16%.

Uspoređujući pokazatelje iz 2017. godine (**Prilog 1**) u odnosu na razinu koju bi zemlje trebale postići u 2020. godini, većina zemalja članica je postigla nacionalni cilj. Zemlje koje imaju najveća negativnu razliku s obzirom na cilj koji su postavile na nacionalnoj razini i razinu pokazatelja u 2017. godini, su Malta i Rumunjska.

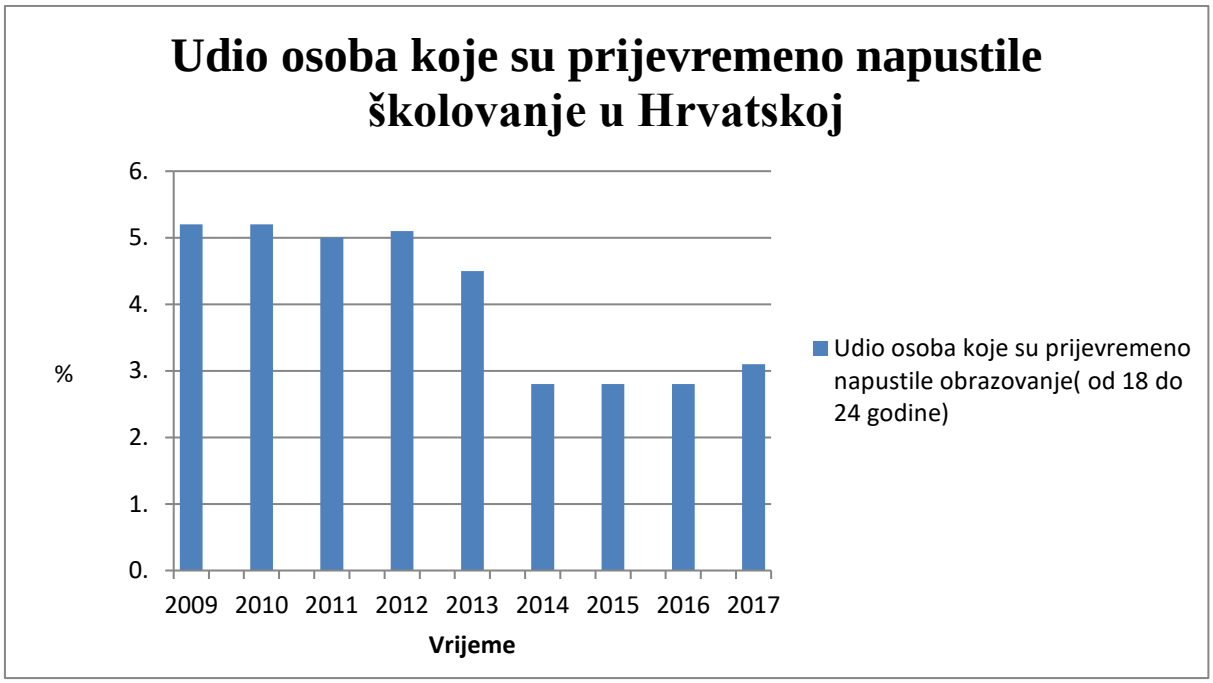

Slika 2: Ciljevi prema zemljama članicama EU-28 u 2020. godini (udio osoba u dobi od 18 do 24 godine koji su napustili školovanje)

Napomena: Pokazatelji dostupni u **Prilogu 1**

Izvor: Izrada autora prema podatcima Eurostata

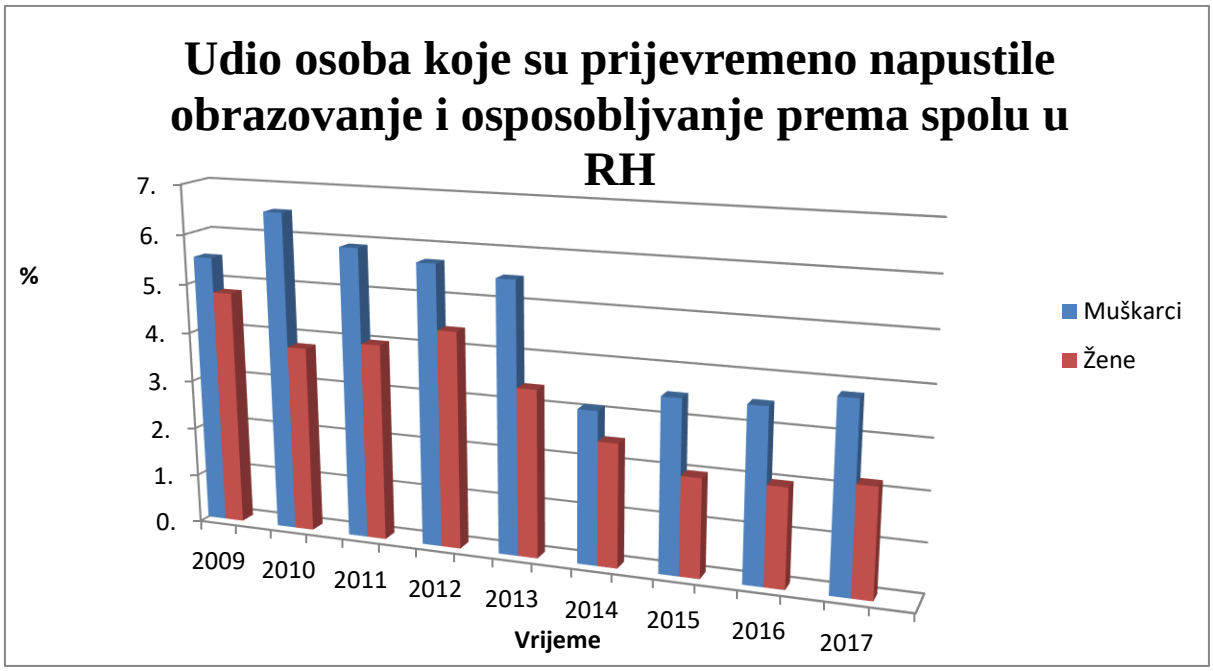
Među zemljama članicama EU-a najnižu stopu mladih osoba koje su prijevremeno napustile obrazovanje u 2017. godini imala je Hrvatska. U istoj godini pokazatelj je iznosio 3,1%. Podatci upućuju da se u Hrvatskoj najveći broj osoba u dobi od 18 do 24 godine starosti odlučuje na daljnje obrazovanje. Naime, tijekom razdoblja od 2009. godine do 2016. godine pokazatelj bilježi konstantne stope pada, dok u je 2017. godini vidljiv blagi rast za 0,3%. U Hrvatskoj udio osoba koji ne nastavljaju obrazovanje smanjio se 2,1% u razdoblju od 2009. godine do 2017. godine. Navedene implikacije vidljive su na **Slici 3**.

Slika 3: **Udio osoba koje su prijevremeno napustile obrazovanje i osposobljavanje u RH za razdoblje 2009- 2017 (% stanovništva u dobi od 18 do 24 godine)**

Izvor: Izrada autora prema podatcima Eurostata

Gledajući razliku između žena i muškaraca, u istom vremenskom razdoblju, veći broj muškaraca napušta školovanje u odnosu na žene u Hrvatskoj. Prema podatcima iz 2017. godine, udio muškaraca od 18 do 24 godine koji nisu nastavili obrazovanje i osposobljavanje nalazio se na razini od 3,8%, dok je taj pokazatelj za žene iznosio 2,2% iste dobi. Sa **Slike 4** može se vidjeti porast udjela muškaraca koji su prijevremeno napustili školovanje od 2013. godine. S druge strane, postotak mladih žena smanjuje se za 2,2 %, od 2012. godine do 2017. godine. Najveća razlika prema spolu zabilježena je u 2010. godini, gdje je 2,7% muškaraca više napustilo školovanje u odnosu na udio žena.

Slika 4: Udio osoba koje su prijevremeno napustile školovanje prema spolu u Hrvatskoj, za razdoblje 2009. – 2017. (% stanovništva u dobi 18 -24 godine)

Izvor: Izrada autora prema podatcima Eurostata

U većini država članica EU-a, kao i u Hrvatskoj, udio muškaraca koji su ranije napustili školovanje veći je nego za žene. **Prilozi 2 i 3** prikazuju zastupljenost pokazatelja prema spolu na razini EU-28, vezano za prijevremeno napuštanje obrazovanja za razdoblje 2009. - 2017.

U prosjeku udio muškaraca koji su napustili obrazovanje i osposobljavane iznosi 12.1%, dok je taj pokazatelj za žene iznosio 8.9% u 2017. godini. Uspoređujući pokazatelje između zemalja članica vidljiv je veliki jaz između žena i muškaraca. Velika razlika je zastupljena u zemljama: Španjolskoj, Latviji, Estoniji, Malti, Portugalu, Italiji, Luksemburgu i Danskoj, u kojima je jaz između muškaraca i žena veći od 5%. Najveća razlika zabilježena je u Španjolskoj te iznosi 7.3%. Nadalje, slijedi Estonija sa 6,9%, Malta sa 6,6%, Latvija 6%, Portugal 5,6%, Luxemburg 5,2%, Danska 5,1% i Italija sa 5%. S druge strane, četiri države su imale veći udio mladih žena koje su napustile obrazovanje naspram udjela muškaraca u 2017. godini. Slovačka je imala najveću razliku od 1.8%, potom Bugarska sa 1.5%, Mađarska od 1% i Rumunjska od 0,1%.

S teorijskog uporišta, razina obrazovanosti ima utjecaja na strukturu tržišta rada. Obrazovanje utječe na stope zaposlenosti te su niže stope zaposlenosti zastupljene kod niže obrazovanih osoba,

dok su više stope zaposlenosti zastupljene kod osoba s višom razinom obrazovanja. Jednako tako, više stope nezaposlenosti zastupljene su kod nisko obrazovanih u odnosu na visoko obrazovane pojedince.

Prema prikupljenim podatcima stopa zaposlenosti nisko obrazovanih osoba ima tendenciju pada u razdoblju od 2009. do 2017. godine. Na **Slici 5** prikazano je kretanje stope zaposlenosti osoba od 25 do 64 godine u Hrvatskoj. Stopa zaposlenosti osoba koje imaju najviši stupanj obrazovanja niže srednjoškolsko iznosila je 48,9% u 2009. godini. Promatrajući razdoblje od 2009. do 2017. godine stopa zaposlenosti se smanjila za 14%. U zadnju godini analize stopa zaposlenosti osoba u dobi od 25 do 64 godine iznosila je 34,9%. Jedina oscilacija zabilježena je u 2015. godini, gdje je porasla stopa zaposlenosti osoba s razinom obrazovanja niže srednje. Nakon toga, nastavlja trend pada. Analizom je utvrđen pad stope zaposlenosti nisko obrazovanih osoba kroz navedeni period u Hrvatskoj.

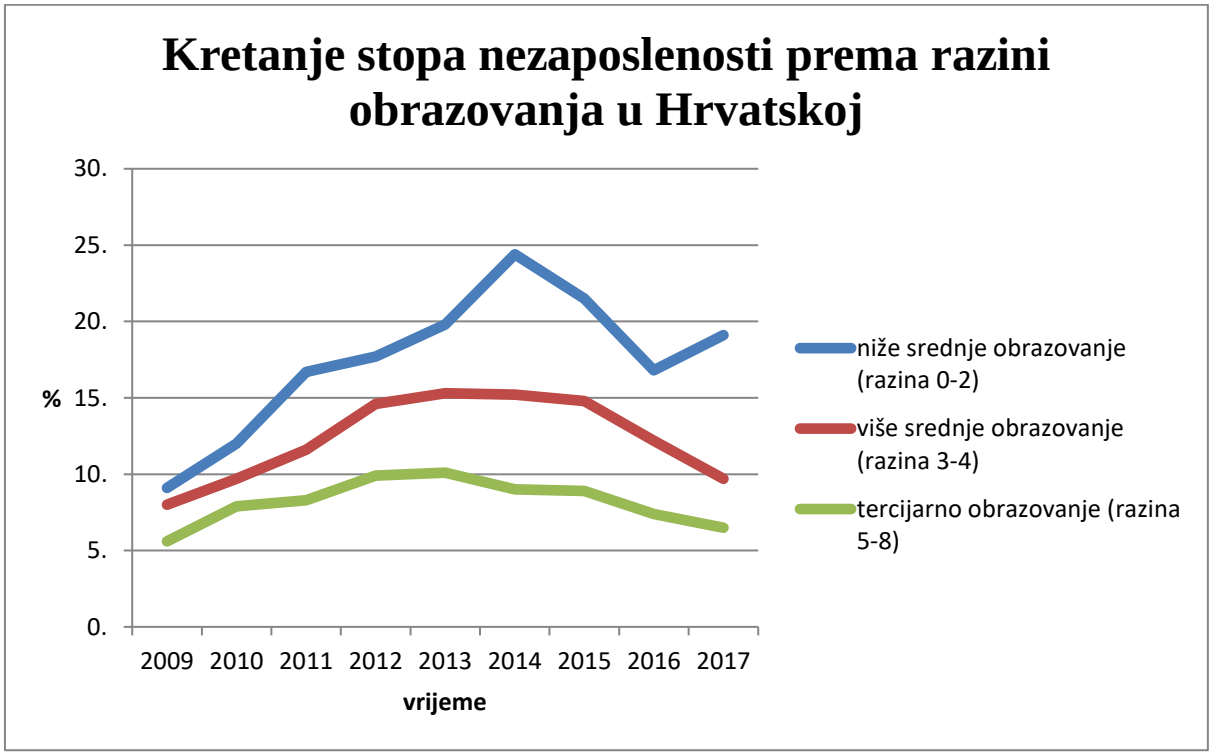
Slika 5: Kretanja stope zaposlenosti osoba s nižim srednjoškolskim stupnjem obrazovanja (ISCED 0-2) u RH od 2009. do 2017. godine (% stanovništva od 25 do 64 godine)

Napomena: ISCED 0-2: predškolsko, osnovno i niže srednje obrazovanje

Izvor: izrada autora prema podatcima Eurostat

Potrebno je napomenuti da ove podatke treba s velikim oprezom tumačiti zbog njihove povezanosti s ekonomskim, te gospodarskim rastom zemlje. U slučaju recesije, svakako bi bilo za očekivati pad stope zaposlenosti na svim razinama obrazovanja, pa tako ujedno i za osobe koje

nisu nastavile školovanje. Također, recesija vodi i do ograničenom pristupu obrazovanja, gledano kroz prihode pojedinaca. Ako država subvencionira obrazovanje postoji mogućnost potencijalnog smanjenja izdataka za obrazovanje, što može dovesti do prijevremenog napuštanja školovanja.
U nastavku je provedena analiza stopa nezaposlenosti prema razini obrazovanja za populaciju 25-64 godine u Hrvatskoj.

Slika 6: Kretanje stope nezaposlenosti prema razini obrazovanja za razdbolje 2009. -2017. u RH (% stanovništva u dobi 25-64 godine)

Napomena: ISCED 3-4: spadaju više srednje, post- srednje ne visoko obrazovanje

ISCED 5-8: spadaju tercijarno obrazovanje kratkog ciklusa, dodiplomska, magistarska i doktorska razina

Izvor: izrada autora prema podatcima Eurostat

Sa **Slike 6** vidljiva je povezanost stope nezaposlenosti povezane s razinom obrazovanja. Najniže stope nezaposlenosti imale su osobe u dobi od 25 do 64 godine sa stečenim tercijarnim stupnjem obrazovanja u razdoblju od 2009. do 2017. godine. Stopa nezaposlenosti visokoobrazovanih se smanjuje od 2013. godine do 2017. godine. Prema zadnjoj godini analize, stopa nezaposlenosti stanovništva sa završenim tercijarnim obrazovanjem iznosila je 6,5%. Promatrajući stopu

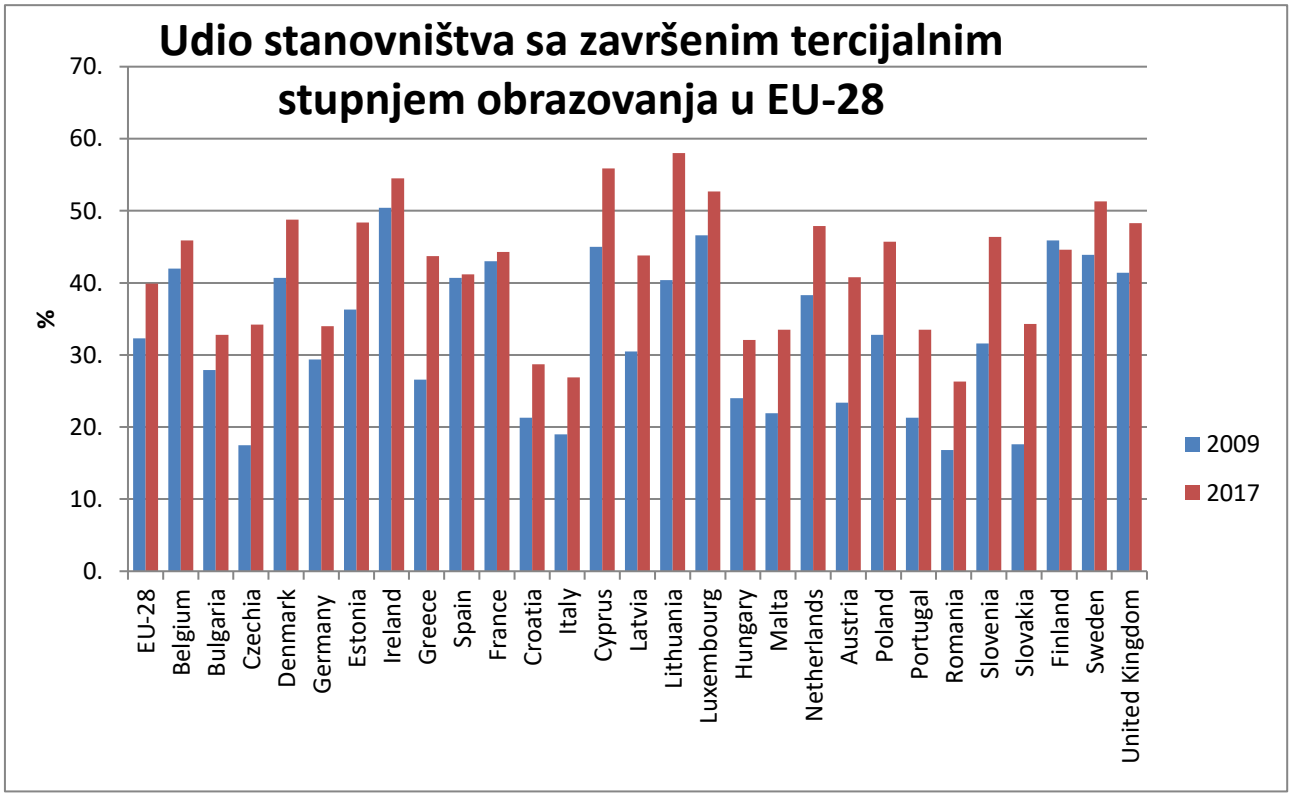
nezaposlenosti stanovništva koje imaju najviše obrazovanje više srednjoškolsko, ima tendenciju pada od 2014. godine. Najviša stopa nezaposlenosti zastupljena je kod stanovništva s najnižom razinom obrazovanja. Ta stopa iznosila je 19,1% u 2017. godini. Prema prikupljenim podatcima, stopa nezaposlenosti stanovništva s nižim srednjoškolskim obrazovanjem porasla je za 10% u periodu od 2009. do 2017. godine. To je ujedno i najveći porast stope nezaposlenosti među razinama obrazovanja, u usporedbi početne godine analize i 2017. godine. Također, može se vidjeti da su stope nezaposlenosti stanovništva u dobi od 25 do 64 godine porasle na svim razinama obrazovanja za razdoblje 2009. -2017.

Među zemljama članicama EU-a stope nezaposlenosti prema razinama obrazovanja prikazane su u **Prilozima 5, 6 i 7**. Hrvatska bilježi veću stopu nezaposlenosti osoba s niskom razinom obrazovanja u odnosu na EU-28 u 2017. godini. S druge strane, stope nezaposlenosti osoba koje imaju srednji i tercijarni stupanj obrazovanja su niže na razini EU-28 u usporedbi s Hrvatskom. Hrvatska ima veću stopu nezaposlenosti stanovništva koje ima više srednjoškolsko obrazovanje u odnosu na prosječnu stopu nezaposleni u EU u 2017. godini. U istoj godini, prosječna stopa nezaposlenosti EU-28 iznosila je 4,2%, dok je u Hrvatskoj stopa nezaposlenosti osoba sa stečenim tercijarnim obrazovanjem bila na razini od 6,5%.

4.2. Analiza postotka osoba sa stečenim tercijarnim stupnjem obrazovanja

Prema prethodnoj analizi, moglo se vidjeti u kojima zemljama članicama EU-a mlade osobe nastavljaju školovanje, odnosno ranije napuštaju obrazovanje. Nastavljanjem srednjoškolskog obrazovanja stječe se tercijarni stupanj obrazovanja (ISCED 5-8). Ostvarena razina obrazovanja izražava najvišu dosegnutu razinu obrazovanja stanovništva ostvarenu kroz formalni obrazovni sustav. Predstavlja reprezentativni podatak o znanjima i sposobnostima stanovništva koja su na raspolaganju nacionalnom gospodarstvu i društvu.

Koje zemlje imaju najveći udio stanovništva sa stečenom tercijarnom razinom obrazovanja, za razdoblje 2009. -2017., prikazano je na **Slici 7**.

Slika 7: Udio stanovništva sa završenim tercijarnim obrazovanjem u EU-28 za 2009. godinu i za 2017. godinu (u dobi od 30 do 34 godine)

Napomena: podatci vidljivi iz Priloga 8

Izvor: izrada autora prema podatcima Eurostata

Promatrajući prikupljene podatke, prosječni udio osoba sa završenim visokim stupnjem obrazovanja, porastao je za 7,6% od 2009. do 2017. godine na razini EU-28. Naime, u 2009. godini taj pokazatelj iznosio je 32,3%, dok je u 2017. godini zabilježeno 39,9% stanovništva u dobi 30 – 34 godine koji su uspješno završili tercijarni studij. Usvajanjem strategije Europa 2020 može se vidjeti da je do 2017. godine skoro ispunjen njezin cilj, odnosno nastoji se osigurati da do 2020. godine najmanje 40 % osoba u dobi 30 – 34 godine ima završeno tercijarno obrazovanje

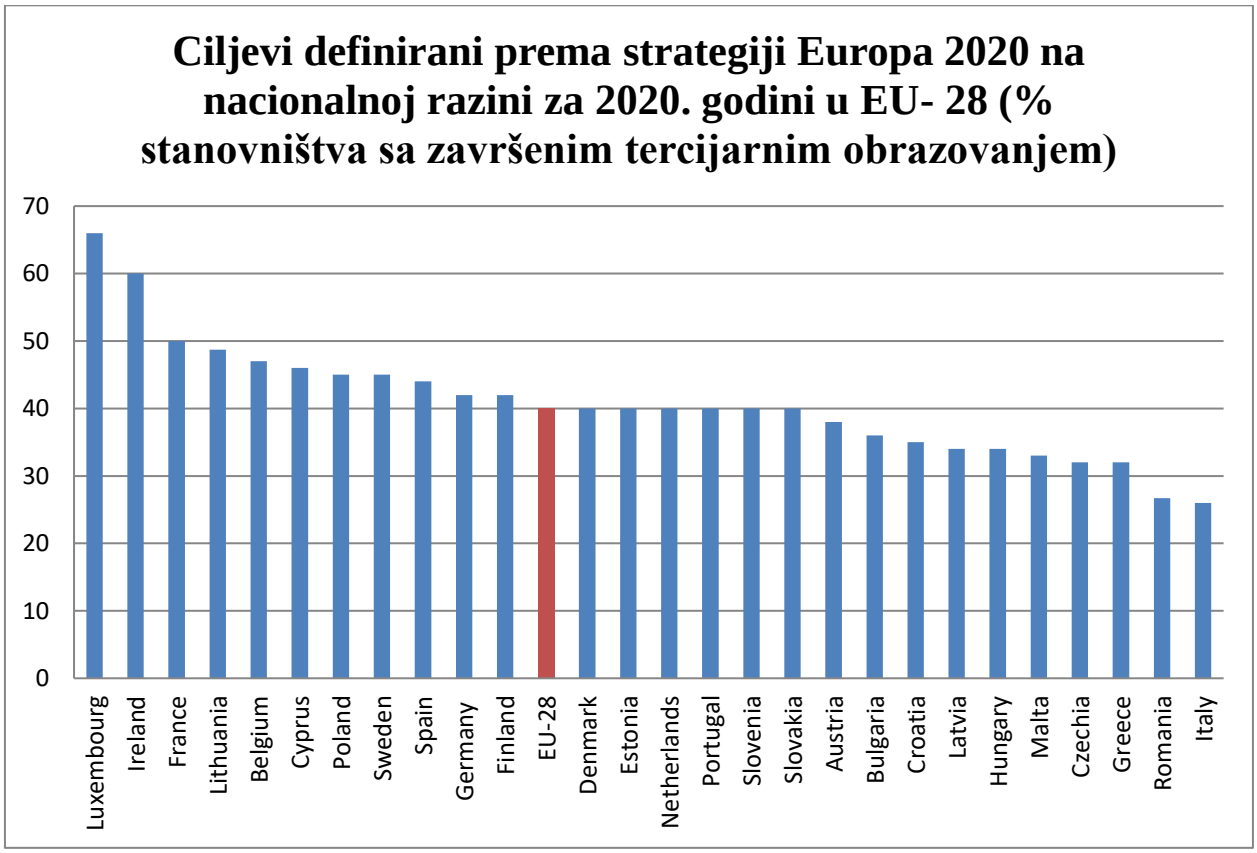
Usporedbom pokazatelja u 2009. godini i 2017. godini među zemljama članicama može se vidjeti porast udjela stanovništva sa završenim tercijarnim obrazovanjem, izuzev Finske. Udio osoba u dobi 30-34 godine starosti iznosio je 45,9% u 2009. godini, dok je u 2017. godini postotak stanovništva bio na razini od 44,6%.

Prema podatcima iz 2009. godine, najniže stope stanovništva s tercijarnom razinom obrazovanja imale su u Rumunjska sa 16, 8%, Češka 17,5%, Slovačka 17,6%, Italija 19% te Hrvatska i Portugal sa 21,3%. U istoj godini, među zemljama članicama najveći postotak visokoobrazovanog stanovništva imale su Irska sa 50,4% stanovništva, Cipar 45% i Luksemburg sa 46,6.

Gledajući podatke iz 2017. godine, zemlje kao što Litva, Cipar, Irska, Luksemburg, te Švedska imale su najveći postotak stanovništva sa završenim tercijarnim obrazovanjem. Litva predvodi s 58%, potom Cipar 55.8%, Irska 53.7%, Luksemburg sa 52.7% i Švedska sa 51.3%. U navedenim zemljama više od polovine stanovništva ima završeno tercijarno obrazovanje.

U istoj godini analize, Rumunjska i dalje bilježi najniži udio osoba sa završenom visokoškolskom diplomom sa 26.3%, slijedi Italija sa 26.9%, Hrvatska 28.7% i Mađarska sa 32,1%.

S obzirom na različite početne razine pokazatelja, zemlje članice EU-a postavile su različite nacionalne ciljeve do 2020. godine. Sa **Slike 8** može se vidjeti da najveći nacionalni cilj imaju Luksemburg i Irska. Nacionalni cilj Luksemburga jest do 2020. godine imati najmanje 66% stanovništva koje je završilo tercijarni stupanj obrazovanja, dok je u Irskoj taj pokazatelj iznosio 60%.

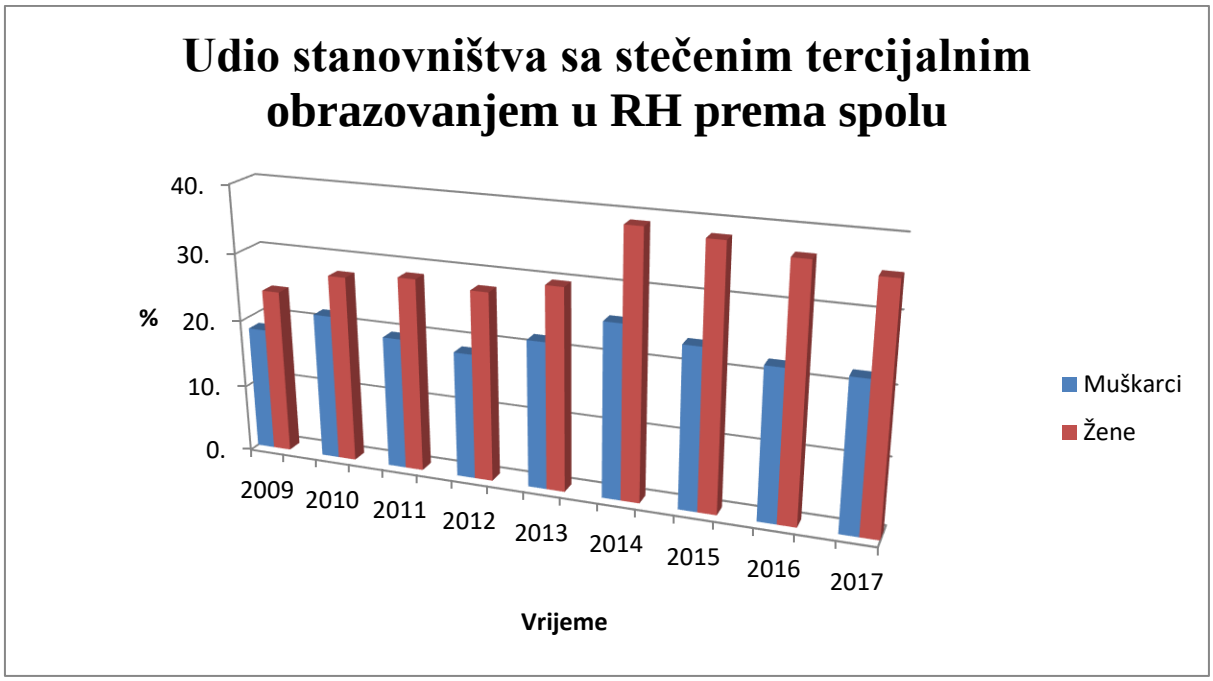

Slika 8: **Ciljevi zemalja članica EU-a za 2020. godinu (% stanovništva u dobi 30 do 34 godine)**

Izvor: izrada autora prema podatcima Eurostata

Ujedno, među zemljama članicama EU-a određene države su ispunile svoje nacionalne ciljeve za 2020. godini u 2017. godini. (**Prilog 8**).
Grčka je prešla nacionalni cilj za 11,7%, slijedi Litva sa 10,7% te Latvija za 9,4%. To su zemlje koje bilježe najveću razliku s obzirom na udio stanovništva u 2017. godini i nacionalni cilj u 2020. godini.

Do sada, analiza je pokazala kako postotak stanovništva u dobi od 30 do 34 godine starosti sa stečenim tercijarnim obrazovanjem tijekom godina kontinuirano raste. Međutim, paralelno s rastom pokazatelja, rasla je i razlika između spolova s obzirom na stečenost tercijarnog obrazovanja.
Među zemljama članicama prosječna razlika između žena i muškaraca bila je 7% u 2009. godini, dok je taj postotak porastao na 10% u 2017 godini (**Prilozi 9** i **10**). U većini zemalja kod stope završavanja tercijatnog obrazovanja postoje značajne razlike između muškaraca i žena.
U prosjeku je postotak žena sa završenim tercijarnim obrazovanjem porastao sa 35,9% u 2009. godini, na 44.9% u 2017. godini. S druge strane, udio muškaraca koji su završili visoko obrazovanje raste, ali puno manje nego broj žena. Među osobama u dobi od 30 do 34 godine ,udio muškaraca iznosio je 28,9% u 2009. godini, dok je u 2017. godini 34.9% muškaraca završilo tercijarno obrazovanje.
Uspoređujući pokazatelje prema spolu između zemalja članica, Latvija, Slovenija, Poljska i Cipar bilježe najveći jaz između žena i muškaraca. Najveću razliku imala je u Slovenija za 24,1%, potom u Latviji za 23,9%, Poljskoj 19,2% i Cipru sa 16,3% većeg udjela žena koje su završile tercijarno obrazovanje u odnosu na muškarce u 2017. godini.
Jednako tako, Hrvatska bilježi veliki negativnu razliku između muškaraca i žena, što se tiče završavanja tercijarnog školovanja. Navedeno je vidljivo sa **Slike 9**.

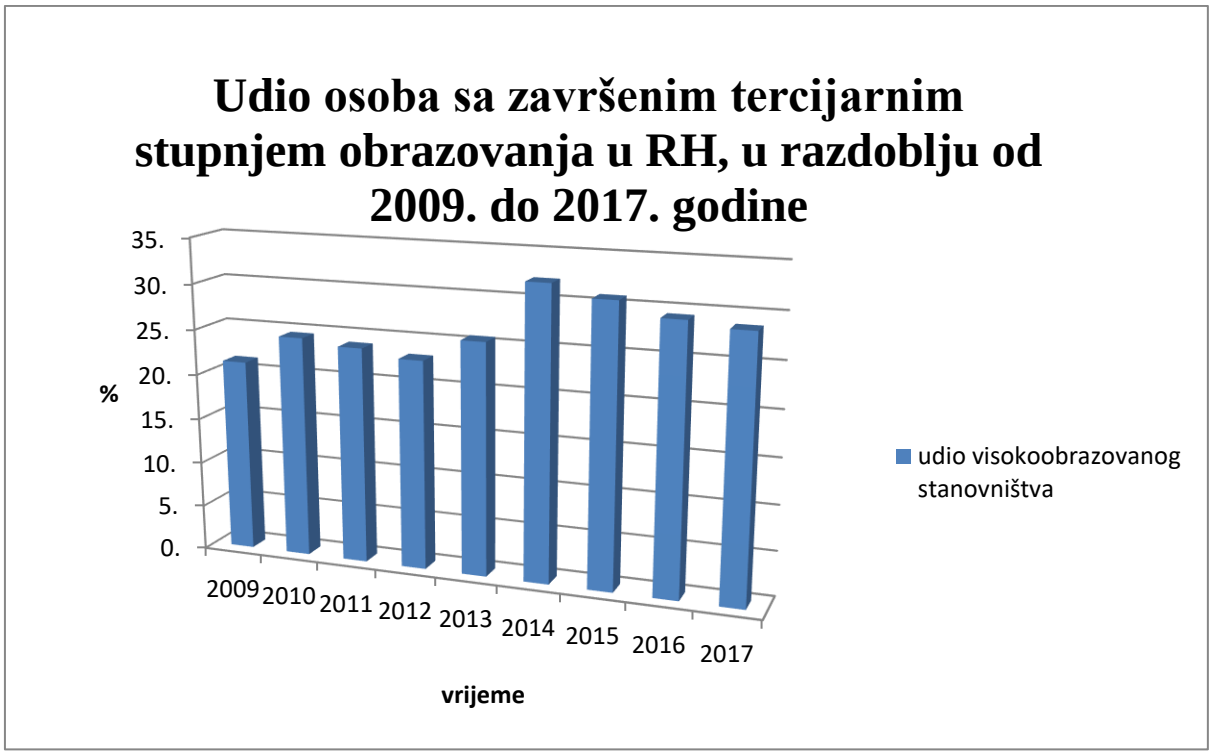

Slika 9: Postotak stanovništva sa završenim tercijarnim obrazovanjem u Hrvatskoj prema spolu (u dobi od 30-34 godine)

Izvor: izrada autora prema podatcima Eurostata

U razdoblju od 2009. do 2017 porast broja žena koje su završile tercijarnu razinu obrazovanja je veći u odnosu na muškarce. Među osobama u dobi od 30 do 34, 18,3% muškaraca imalo je tercijarnu razinu obrazovanja u 2009. godini, dok je u 2017. godini 22,1% muškaraca imalo visokoškolsku diplomu. Postotak žena sa stečenim tercijarnim obrazovanjem porastao je za 11,1%, odnosno sa 24,3% u 2009. godini na 35,4% u 2017. godini. Najveća razlika između muškaraca i žena vidljiva je u 2016. godini, odnosno 14. 5%. Drugim riječima, 14,5% žena je više završilo tercijarnu razinu obrazovanja u odnosu na muškarce u 2016. godini.

Također, udio visokoobrazovnog stanovništva, s obzirom na oba spola, smanjuje se od 2014. godine.

Slika 10: Udio osoba koje su stekle tercijarnu razinu obrazovanja u Hrvatskoj za razdoblje 2009. - 2017 (% stanovništva u dobi od 30 do 34 godine)

Izvor: izrada autora prema podatcima Eurostata

Na **Slici 10** može se vidjeti kretanje udjela osoba koje je steklo tercijarnu razinu obrazovanja u Hrvatskoj. Unatoč porastu visokoobrazovanih osoba od 2009. godine do 2017. godine, vidljiv je njihov pad tijekom zadnjih godina analize. Implikacije upućuju kako postoji porast postotka stanovništva za 10,8% do 2014. godine, te nakon toga slijedi smanjenje od 3,4% stanovništva koje ima visokoškolsku diplomu u dobi od 30 do 34 godine.

Stoga, posebna se pažnja treba obratiti na navedeni pokazatelj, koji upućuje na smanjenje broja osoba koji završavaju visoko obrazovanje.

Prema nacionalnom cilju Hrvatske, udio stanovništva sa stečenim tercijarnim obrazovanjem trebao bi biti na razini od 35% do 2020. godine. S obzirom na niski udio osoba koji završavaju tercijarno obrazovanje prije usvajanja Strategije, nacionalni cilj nešto je niži u odnosu na cilj Europa 2020. Hrvatska još nije dosegla nacionalni cilj za 2020 godinu.

Promatrajući stanovništvo sa završenim tercijarnim obrazovanjem u 2017. godini, 9,1% stanovništva ima stečenu diplomu u humanističkim znanostima i umjetnosti (**Slika 11**).

Slika 11: Zastupljenost stanovništva sa završenom tercijarnom razinom obrazovanja (ISCED 5-8) u humanističkim znanostima i umjetnosti u 2017. godini u Hrvatskoj

Izvor: izrada autora prema podatcimaEurostata

Najviše osoba ima stečenu diplomu u području jezici, njih 3,5%. Filozofija i etika bilježe najmanji udjel stanovništva koji se specijalizirao u tim područjima. Gledajući raspodjelu stanovništva prema području studiranja u tercijarnom obrazovanju, najviše osoba specijaliziralo se na području poslovne ekonomije, prava i javne uprave u Hrvatskoj.

Navedeno je vidljivo iz **Tablice 2**. Dakle, 29,7% osoba završilo je visoko obrazovanje u području prava i poslovne ekonomije, što je daleko više u odnosu na druga područja. Nadalje, u područjima inženjerstvo, prerađivačka industrija i građevinarstvo specijaliziralo se 16,4% stanovništva. Najmanje osoba steklo je visokoškolsku diplomu u području prirodnih znanosti, matematike i statistike, odnosno njih 5,1%. Sumirajući implikacije, najveći broj osoba je završilo tercijarnu razinu obrazovanja u društvenim znanostima. Pod društvenim znanostima spadaju: ekonomija, pravo, socijalni rad,

politologija, novinarstvo, sociologija, psihologija, logopedija, rehabilitacija, kineziologija, učiteljski studiji, pedagogija, informacijske znanosti, komunikologija, socijalna pedagogija [22].

Tablica 2: Raspodjela stanovništva prema području studiranja u tercijarnom obrazovanju (ISCED 5-8) u Hrvatskoj u 2017. godini

Distribution of graduates at education level by field of education (levels 5-8)	
UNIT/TIME	2017
Education	5.6
Social sciences, journalism and information	7.2
Business, administration and law	29.7
Natural sciences, mathematics and statistics	5.1
Information and Communication Technologies	5.5
Engineering, manufacturing and construction	16.4
Health and welfare	10.4
Services	6.7

Izvor: izrada autora prema podatcima Eurostata

Napomena: social sciences uvrštena su područja: sociologija, opća ekonomija, psihologija, politologija
business, administration and law: spadaju poslovna ekonomija, pravo, javna uprava
services: turizam, promet

22 Državni zavod za statistiku: Pravilnik o znanstvenim i umjetničkim područjima, poljima i granama (NN, br. 118/09., 82/12. i 32/13.)

4.3.Prihvaćanje ili odbijanje hipoteza

U ovom radu testirale su se sljedeće hipoteze:

H1: Države članice EU-a imaju veće stope prijevremenog napuštanja školovanja u odnosu na RH za razdoblje 2009. -2017.

H2: Žene manje napuštaju obrazovanje u usporedbi s muškarcima u RH

H3: Postoji porast stope zaposlenosti osoba kojima je najviši stupanj obrazovanja niže srednjoškolsko obrazovanje u RH

H4: U prosjeku 30% stanovništva, u dobi od 30-34, imaju završeni tercijarni stupanj obrazovanja u EU-28 u razdoblju od 2009. do 2017. godine

H5: 15% stanovništva u Hrvatskoj imaju stečeni tercijarni stupanj obrazovanja u humanističkim znanostima i umjetnosti

H6: Postoji porast broja muškaraca sa stečenom visokoškolskom diplomom, u dobi od 30 do 34 godine, za razdoblje 2009. -2017. u Hrvatskoj

Analizom se prihvaćaju prva, druga hipoteza, četvrta i djelomično šesta, dok se odbijaju treća i peta hipoteza.

Prva hipoteza se prihvaća zbog toga što Hrvatska bilježi najniže stope prijevremenog napuštanja obrazovanja u razdoblju od 2009. do 2017. godine. Prema podatcima Eurostata, Hrvatska je imala najniži udio stanovništva koje je prijevremeno je napustilo školovanje u 2017. godini. Među osobama u dobi od 18 do 24 godine, udio osoba koje je prijevremeno napustilo obrazovanje iznosio je 3,1%. Ostale zemlje članice EU-a imale su stope ranog napuštanja školovanja veće od 3,3%.

Druga hipoteza se prihvaća zato što veći broj muškaraca napušta školovanje u odnosu na žene u Hrvatskoj tijekom razdoblja 2009- 2017. Udio mladih žena koje su napustile obrazovanje smanjio se za 2,2%, od 2012. godine do 2017. godine. S druge strane, došlo je do porasta udjela muškaraca koji ne nastavljaju školovanje za 0,7% od 2014. godine. Među osobama u dobi od 18-24 godine starosti, udio muškaraca koji nisu nastavili obrazovanje i osposobljavanje nalazio se na razini od 3,8%, dok je taj pokazatelj za žene iznosio 2,2% iste dobi u 2017. godini.

Treća hipoteza se odbacuje jer postoji smanjenje stope zaposlenosti osoba od 25 do 64 godine koje imaju nisku razinu u Hrvatskoj. Promatrajući vremensko razdoblje od 2009. godine do 2017. godine, stopa zaposlenosti osoba kojima je najviše obrazovanje niže srednje smanjila se za 10%.

Među zemljama članicama EU-a prosječni udio osoba sa završenim visokim stupnjem obrazovanja bio je veći od 30%, u razdoblju od 2009 do 2017. godine. Shodno navedenom, prihvaća se četvrta hipoteza. Naime, u 2009. godini taj pokazatelj iznosio je 32,3%, dok je u 2017. godini zabilježeno 39,9% stanovništva u dobi 30 – 34 godine starosti koji su uspješno završili tercijarni studij.

Peta hipoteza se odbija zbog toga što je zastupljen veći udjel stanovništva sa završenim tercijarnim obrazovanjem u društvenim znanostima. U Hrvatskoj 9,1% stanovništva ima stečeni tercijarni stupanj obrazovanja u području umjetnosti i humanističkim znanostima. Gledajući podatke iz 2017. godine, najveći postotak stanovništva ima stečenu visokoškolsku diplomu na području poslovne ekonomije, prava, odnosno 29,7% stanovništva.

Šesta hipoteza se prihvaća djelomično. Prvobitno, postoji porast udjela muškaraca koji su završili tercijarnu razinu obrazovanja u Hrvatskoj. Taj porast iznosio je 3,8% u razdoblju od 2009. do 2017. godine. Shodno navedenom, 3,8% muškaraca u dobi od 30 do 34 godine je više završilo tercijarno obrazovanje tijekom navedenom razdoblja. Unatoč porastu broja muškaraca koji završavanju visoko obrazovanje, tijekom zadnjih godina analize pokazatelj bilježi negativan trend pada. Uspoređujući kretanje pokazatelja od 2014. do 2017. godine, došlo je do postupnog smanjenje udjela muškaraca koji su stekli tercijarni stupanj obrazovanja od 3,5%.

5. ZAKLJUČAK

U ovom radu nastojalo se pobliže pojasniti i prikazati važnost obrazovanosti, područje koje pokreče gospodarski, ekonomski rast. Uloga obrazovanja, također, ogledala se i kroz društveni i socijalni napredak.

Suočavajući se s različitim izazovima, Europska Unija usvojila je strategiju Europa 2020 kojom se nastojalo potaknuti europsko gospodarstvo, konkurentnost, kroz pet područja. Ta područja obuhvaćala su: zaposlenost, inovativnost, obrazovanje, siromaštvo te energetiku/klimu.

Osnovni cilj rada bila je analiza dvaju pokazatelja, kojima se prati napredak EU-a kroz obrazovanje, i na kojima su utemeljeni ciljevi strategije Europa 2020.

Naime, promatrajući i uspoređujući udio osoba koje su prijevremeno napustile obrazovanje i osposobljavanje, te udio osoba sa stečenim tercijarni obrazovanjem, između zemalja članica EU-28, moglo se vidjeti kako se navedeni pokazatelji tijekom godina smanjuju. Razmatrano je razdoblje od 2009. godine do 2017. godine. Analizirajući oba pokazatelja prema spolu, vidljiva je velika razlika između muškaraca i žena koje završavaju školovanje u EU. U većini zemalja članica muškarci prijevremeno napuštaju obrazovanje. Stoga, veći broj žena ima stečeni tercijarni stupanj obrazovanja.

Nadalje, analizom se utvrdilo kako Hrvatska bilježi zavidno niske stope mladih osoba koje napuštaju obrazovanje i osposobljavanje. Prema zadnjoj godini analize, Hrvatska je imala najmanji udio osoba od 18 do 24 godine koje su prijevremeno napustile školovanje među zemljama članicama. Shodno navedenom, dolazi se do saznanja da mlade osobe nastavljaju obrazovanje nakon završenog srednjoškolskog stupnja obrazovanja. S druge strane, tijekom navedenog razdoblja sve više raste razlika između žena i muškaraca, gdje muškarci u većoj mjeri ne nastavljaju obrazovanje. Prvobitna razlika iznosila je 0,7% u 2009. godini, dok je 2017. godini 1,6% žena više nastavilo školovanje u odnosu na muškarce. Sve više muškaraca, dakle, napušta školovanje.

Unatoč niskoj razini udjela stanovništva koje prijevremeno napušta obrazovanje, Hrvatska bilježi niski postotak stanovništva sa stečenim tercijarnim obrazovanjem. Prema prethodnom pokazatelju, broj studenata koji upisuju visoki stupanj obrazovanja kontinuirano raste, no daljnjom analizom utvrđeno je da u puno manjoj mjeri raste i broj visokoobrazovanih.

Analizirajući stanovništvo koje ima završeni tercijarni stupanj obrazovanja u dobi od 30- 34 godine, Hrvatska se nalazi na trećem mjestu prema najlošijim rezultatima između zemalja članica EU-a u 2017. godini. Iako je tijekom razdoblja 2009. – 2017. došlo do porasta stanovništva sa stečenim tercijarnim stupnjem obrazovanja od 5,6%, pokazatelj je još uvijek puno niži, u usporedbi sa zemljama članicama Europske Unije. Među zemljama članicama postoji puno je veći porast broja stanovništva koji završavaju visoko obrazovanje u odnosu na Hrvatsku. Također, u zadnjim godinama analize udio osoba koje je završilo visoko obrazovanje smanjio se za 3,4%.

Sumirajući navedeno, glavni problem s kojim se suočava Hrvatska jest niski postotak stanovništva koje završava tercijarno obrazovanje. Rezultat toga jest niska razina visokoobrazovanog stanovništva koja je potrebna za napredak države. Paralelno s tim, raste i jaz između spolova. Sve veći broj muškaraca napušta školovanje u odnosu na žene te ujedno imaju i nižu razinu obrazovanja.

Koji su razlozi ne završavanja visokog obrazovanja? Može li se odgovor pronaći ispitivanjem usklađenosti tržišta rada s obrazovanjem? Je li ne atraktivnost završavanja tercijarnog stupnja obrazovanja povezana s nedovoljnom potražnjom na tržištu rada? Odlaze li zbog toga visokokvalificirane osobe u inozemstvo? S obzirom na to da Hrvatska subvencionira obrazovanje kolika je uistinu efikasnost javnih izdataka u visokom obrazovanju? Upisuju li mladi faks samo kako bi iskoristili prednosti koji se stječu sudjelovanje u visokom obrazovanju, kao što su državne stipendije? Koliko je zastupljeno razmišljanje u društvu da visoko obrazovanje doprinosi boljim mogućnosti?

Na daljnjim kreatorima obrazovne politike jest istražiti uzroke napuštanja visokog obrazovanja koji se mogu naći u postavljenim pitanjima, te u konačnici djelovati na otkrivene probleme kako bi se dugoročno djelovalo na atraktivnost obrazovanja.

Kako bi se donijeli zaključci o uzrocima navedenog problema, potrebno je izvršiti dodatna istraživanja vezana za efikasnost javih sveučilišta, efikasnost javnih izdataka za obrazovanje, usklađenost tržišta rada s obrazovanjem i slično.

LITERATURA

1. Bejaković, P. (2007): **Obrazovanje u zemljama članicama OECD-a i Hrvatskoj**. *str. 415-439*, Dostupno na: http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/viewFile/725/681 , [pristupljeno 08.08.2019.]
2. Belfield, C. (2008): **The Cost of Early School-leaving and School Failure.** Dostupno na: http://siteresources.worldbank.org/INTLACREGTOPPOVANA/Resources/BELFIELDCostofSchoolFailure.pdf [pristupljeno 30.08.2019.]
3. Berger, N., i Fisher, P. (2013): **A WELL-EDUCATED WORKFORCE IS KEY TO STATE PROSPERITY**. Dostupno na: http://www.policymattersohio.org/wp-content/uploads/2013/08/EducationProsperity.pdf [pristupljeno 11.08.2019.]
4. Biagi, F., Lucifora, C. (2008)**: Demographic and education effects on unemployment in Europe.** *Labour Economics 15,* Dostupno na**:** http://isiarticles.com/bundles/Article/pre/pdf/15741.pdf [pristupljeno 30.08.2019.]
5. Brewer, J. D., i Mcewan, P. J. (2010): **ECONOMICS OF EDUCATION**. *Elseviers ltd*
6. Brunello, G., i Paola De M. (2013): **The costs of early school leaving in Europe**. *IZA Discussion Paper No. 7791*
7. Čavrak, V. : **Obrazovanje za dobro društvo**. Dostupno na: http://web.efzg.hr/RePEc/chapters/chapter13-01.pdf [pristupljeno 13.08.2019.]
8. Ćorić, B., i Malešević- Perović, Lena. (2013): **Makroekonomija, teorija i politika.** *Split: Sveučilište u Splitu*
9. Ćosić, K. i Fabac, F. (2001): **GOSPODARSKI RAST, TEHNOLOŠKI RAZVITAK I SUVREMENO OBRAZOVANJE**. *str. 516- 54*
10. DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU: **KLASIFIKACIJA ZNANSTVENIH I UMJETNIČKIH PODRUČJA I POLJA.** Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv/important/Obrasci/08-Obrazovanje/Obrasci/Klasifikacija%20podrucja%20znanosti.pdf [pristupljeno 02.09.2019.]
11. Ehrenberg, R. G., i Smith R. S. **(2012)**: **Modern labor economics: theory and public policy.** *Pearson Education, eleventh edition***,** Dostupno na:

http://fac.ksu.edu.sa/sites/default/files/Modern_labor_economics__theory_and_public_policy_0.pdf, *str. 278-323* [pristupljeno 05.09.2019.]

12. EUROPEAN COMMISSION (2013): **EDUCATION AND TRAINING WITHIN EUROPE 2020 STRATEGY**. Dostupno na: https://www.education.ie/en/Press-Events/Events/EU-Presidency-2013/Conference-21-22-May-2013/Education-and-Training-within-Europe-2020-Strategy.pdf [pristupljeno 03.08.2019.]
13. Europen semester (2012): **EUROPE 2020 TARGET: TERTIARY EDUCATION ATTAINMENT.** Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_tertiary-education-attainment_en.pdf [pristupljeno 03.09.2019.]
14. Europska komisija (2010): **EUROPA 2020. Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast.** Dostupno na: https://mzo.hr/sites/default/files/migrated/europa-2020.pdf [pristupljeno 19.09.2019.]
15. Europska komisija (2015) : **Europa 2020.: europska strategija**. *Luksemburg*: *Ured za publikacije Europske unije*, Dostupno na: https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//Europski%20semestar/Dokumenti%20i%20publikacije//Brošura%20Europa%202020%20(EK%202014).pdf [pristupljeno 07.08.2019.]
16. Europska komisija (2017): **Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2017. godinu**. Dostupno na: https://www.azoo.hr/images/STRUCNI2017/jesenski_rok/NATJECANJA2018/Pregled_obrazovanja_i_osposobljavanja_za_2017_-_Hrvatska_HR.pdf [pristupljeno 01.09.2019.]
17. Europska komisija: **ET 2020**. Dostupno na: https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_hr [pristupljeno 26.08.2019.]
18. Europska komisija: **Rano napuštanje školovanja**. Dostupno na: http://ec.europa.eu/education/policy/school/early-school-leavers_hr [pristupljeno25.08.2019.]
19. Europska komisija: **Strateški okvir- Obrazovanje i osposobljavanje 2020.** Dostupno na: http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework_hr [pristupljeno 20.08.2019.]

20. Eurostat (2016): **Key figures on Europe. Luxembourg**: *Publications Office of the European Union, str.65-68,* Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/8309812/KS-EI-17-001-EN-N.pdf/b7df53f5-4faf-48a6-aca1-c650d40c9239 [pristupljeno 13.08.2019.]
21. Eurostat (2017): **Archive: Statistički podaci o obrazovanju i osposobljavanju na regionalnoj razini.** Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Archive:Statisti%C4%8Dki_podaci_o_obrazovanju_i_osposobljavanju_na_regionalnoj_razini [pristupljeno 15.08.2019.]
22. Eurostat (2017): **Europe 2020 education indicators in 2016**. Eurostat Press Office, Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8001730/3-26042017-BP-EN.pdf/c22de270-ea00-4581-89bc-501056f9cae2 [pristupljeno 02.09.2019.]
23. Eurostat (2018): **Europe 2020 indicators – education**. Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Europe_2020_indicators_-_education [pristupljeno 29.08.2019.]
24. Ferić, I., Milas, G., i RIHTAR, S. **(2010): RAZLOZI I ODREDNICE RANOGA NAPUŠTANJA ŠKOLOVANJA.** *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja, Vol.19, No.4-5(108-109),* Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=90522 [pristupljeno10.09.2019.]
25. Fisher, P., i Berger, N. (2013): **A Well-Educated Workforce Is Key to State Prosperity.** *Economic Policy Institute*
26. Fuente de la A., i Jimeno, J. F. (2009): **THE PRIVATE AND FISCAL RETURNS TO SCHOOLING IN THE EUROPEAN UNION**. *Journal of the European Economic Association, Vol. 7(6): str. 1319–1360*
27. Hanushek, E. A., et al. (2015): **Returns to skills around the world: Evidence from PIAAC**. *European Economic Review, Vol. 73, str. 103–130*
28. Hjalmarsson, R. (2008): **Criminal justice involvement and high school completion.** *Journal of Urban Economics, Vol. 63, str. 613-630* Jurun, E., i Ratković, N. (2017): **POSLOVNA STATISTIKA S PRIMJERIMA U MICROSOFT EXCELU**. *Split: Sveučilište u Splitu*
29. Jurun, E., i Ratković, N. (2017): **POSLOVNA STATISTIKA S PRIMJERIMA U**

MICROSOFT EXCELU. *Split: Sveučilište u Splitu*

30. Nelson, R. R., i Phelps, E. S. (1996): **Investment in Humans, Technological Diffusion, and Economic Growth**. *The American Economic Review*, *Vol. 56, No. ½, str. 66-75*
31. Newbold, P., i Carlson L.W., i Thorne M. B. (2013): **Statistics for Business and Economics.** *Person Education*, *eighth edition*
32. Obadić, A. i Porić, S. (2008): **The coordination between education and employment policies**. *Working paper series, No. 08-02*
33. OECD (2010): **Education at a Glance 2018**. Dostupno na: http://www.cnedu.pt/content/noticias/internacional/Education_at_a_glance_2018.pdf [pristupljeno 15.08.201.]
34. Oreopoulos, P., i Salvanes G. K. (2011): **Priceless: The Nonpecuniary Benefits of Schooling.** *Journal of Economic Perspectives, Vol. 25, No. 1*
35. Pastuović, N. (2012): **Obrazovanje i razvoj: kako obrazovanje razvija ljude i mijenja društvo, a kako društvo djeluje na obrazovanje**. *Institut za društvena istraživanja i Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.* Dostupno na: http://www.idi.hr/wp-content/uploads/2014/03/oir_uvod.pdf [pristupljeno 15.08.2019.]
36. Psacharopoulus, G., I Patrinos, H. A. (2004): **Returns to Investment in Education: A Further Update**. **Education Economics,** *Vol. 12, No. 2*
37. Roth, F., i Thum, A. (2010): **The Key Role of Education in the Europe 2020 Strategy**. *Centre for European Policy Studies Working Document, No. 338*
38. Snieska, V., et al. (2015): **Education and unemployment in European Union economic cycles.** *Procedia - Social and Behavioral Sciences 213*, Dostupno na**:** https://ac.els-cdn.com/S1877042815057833/1-s2.0-S1877042815057833-main.pdf?_tid=61dca102-9a37-4799-8695-7395466ffc98&acdnat=1537461462_2c66687ff32f79506177b259efb7f738 [pristupljeno 25.08.2019.]
39. Spišakova, E., D., et. Al. (2016): **Education from the Perspective of the Europe 2020 Strategy: the Case of Southern Countries of the European Union**. *Economics and Sociology, Vol. 9, No 2, str. 266-278*

40. Stec, M., i Grzebyk, M. (2016): **The implementation of the Strategy Europe 2020 objectives in European Union countries: the concept analysis and statistical evaluation.** *Vol. 52, str. 119–133*
41. Vlada Republike Hrvatske: **Europa 2020**. Dostupno na: https://vlada.gov.hr/europa-2020/19454 [pristupljeno 01.08.2019.]
42. Witte, K., et al. (2013): **The Impact of Institutional Context, Education and Labour Market Policies on Early School Leaving: a comparative analysis of EU countries.** *European Journal of Education, Vol. 48, No. 3*
43. Woessmann, L. (2014): **The Economic Case for Education**. *EENEE Analytical Report, No. 20*
44. Wößmann, L., i Hanushek, A. E. (2007): **The Role of Education Quality in Economic Growth**. *World Bank Policy Research Working Paper 4122*
45. Zelenika, R. (2000): **Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela**. *Rijeka: Ekonomski fakultet*

POPIS SLIKA

Slika 1: Osobe koje su prijevremeno napustile obrazovanje i osposobljavanje u EU (% stanovništva u dobi 18 -24) za 2009. i 2017. godinu
Slika 2: Ciljevi prema zemljama članicama EU-28 u 2020. godini (udio osoba u dobi od 18 do 24 godine koji su napustili školovanje)

Slika 3: Udio osoba koje su prijevremeno napustile obrazovanje i osposobljavanje u RH za razdoblje 2009- 2017 (% stanovništva u dobi od 18 do 24 godine)

Slika 4: Udio osoba koje su prijevremeno napustile školovanje prema spolu u Hrvatskoj, za razdoblje 2009. – 2017. (% stanovništva u dobi 18 -24 godine)

Slika 5: Kretanja stope zaposlenosti osoba s nižim srednjoškolskim stupnjem obrazovanja (ISCED 0-2) u RH od 2009. do 2017. godine (% stanovništva od 25 do 64 godine)
Slika 6: Kretanje stope nezaposlenosti prema razini obrazovanja za razdbolje 2009. -2017. u RH (% stanovništva u dobi od 25-64 godine)
Slika 7: Udio stanovništva sa završenim tercijarnim obrazovanjem u EU-28 za 2009. godinu i za 2017. godinu (u dobi od 30 do 34 godine)
Slika 8: Ciljevi zemalja članica EU-a za 2020. godinu (% stanovništva u dobi 30 do 34 godine)
Slika 9: Postotak stanovništva sa završenim tercijarnim obrazovanjem u Hrvatskoj prema spolu (u dobi od 30-34 godine)

Slika 10: Udio osoba koje su stekle tercijarnu razinu obrazovanja u Hrvatskoj za razdoblje 2009. - 2017 (% stanovništva u dobi od 30 do 34 godine)

Slika 11: Zastupljenost stanovništva sa završenom tercijarnom razinom obrazovanja (ISCED 5-8) u humanističkim znanostima i umjetnosti u 2017. godini u Hrvatskoj

POPIS TABLICA

Tablica 1: Prednosti od obrazovanja

Tablica 2: Raspodjela stanovništva prema području studiranja u tercijarnom obrazovanju (ISCED 5-8) u Hrvatskoj u 2017. godini

PRILOZI

Prilog 1 Udio osoba koje su prijevremeno napustile obrazovanje i osposobljavanje u EU-28, (% stanovništva u dobi 18-24) u razdoblju od 2009. godine do 2017. godine

Early leavers from education and training, age group 18-24 (%)																				
TIME	2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		TARGET	
GEO (Labels)																				
EU - 28 countries	14.2		13.9		13.4		12.7		11.9		11.2	b	11		10.7		10.6		10	
Belgium	11.1		11.9		12.3		12		11		9.8	b	10.1		8.8		8.9	b	9.5	
Bulgaria	14.7		12.6	b	11.8		12.5		12.5		12.9	b	13.4		13.8		12.7		11	
Czechia	5.4		4.9		4.9	b	5.5		5.4	b	5.5	b	6.2		6.6		6.7		5.5	
Denmark	11.3		11		9.6		9.1		8		7.8	b	7.8		7.2	b	8.8	b	10	
Germany	11.1		11.8	b	11.6		10.5		9.8		9.5	b	10.1		10.3		10.1		10	
Estonia	13.5	b	11		10.6		10.3		9.7		12	b	12.2		10.9		10.8		9.5	
Ireland	11.8		11.9		11.1		9.9		8.7		6.7	b	6.8		6		5	b	8	
Greece	14.2	b	13.5		12.9		11.3		10.1		9	b	7.9		6.2		6		10	
Spain	30.9		28.2		26.3		24.7		23.6		21.9	b	20		19		18.3		15	
France	12.4		12.7		12.3		11.8		9.7	b	8.8	b	9.2		8.8		8.9		9.5	
Croatia	5.2		5.2	b	5		5.1		4.5		2.8	bu	2.8	u	2.8	u	3.1		4	
Italy	19.1		18.6		17.8		17.3		16.8		15	b	14.7		13.8		14		16	
Cyprus	11.7	b	12.7		11.3		11.4		9.1		6.8	b	5.2		7.6		8.5		10	
Latvia	14.3		12.9		11.6		10.6		9.8		8.5	b	9.9		10		8.6		10	
Lithuania	8.7		7.9		7.4		6.5		6.3		5.9	b	5.5		4.8		5.4		9	
Luxembourg	7.7	b	7.1		6.2		8.1		6.1		6.1	b	9.3	b	5.5		7.3		10	
Hungary	11.5		10.8		11.4		11.8		11.9		11.4	b	11.6	b	12.4		12.5		10	
Malta	25.7		23.8		22.7	b	21.7		20.8		20.9	b	20.2		19.2		17.7	b	10	
Netherlands	11.3		10.1		9.2		8.9		9.3	b	8.7	b	8.2		8		7.1		8	
Austria	8.8		8.3		8.5		7.8		7.5		7	b	7.3		6.9		7.4		9.5	
Poland	5.3		5.4	b	5.6		5.7		5.6	b	5.4	b	5.3		5.2		5		4.5	
Portugal	30.9		28.3		23	b	20.5		18.9		17.4	b	13.7		14		12.6		10	
Romania	16.6		19.3	b	18.1		17.8		17.3		18.1	b	19.1		18.5		18.1		11.3	
Slovenia	5.3		5		4.2		4.4		3.9		4.4	b	5		4.9		4.3		5	
Slovakia	4.9		4.7		5.1	b	5.3		6.4		6.7	b	6.9		7.4		9.3		6	
Finland	9.9		10.3		9.8		8.9		9.3		9.5	b	9.2		7.9		8.2		8	
Sweden	7		6.5		6.6		7.5		7.1		6.7	b	7		7.4		7.7		7	
United Kingdom	15.7		14.8	b	14.9	b	13.4		12.4		11.8	b	10.8		11.2		10.6		:	
Special value	:=not available b=break in time series u=low reliability d=definition differs (see metadata)																			

Prilog 2 Udio žena koje su prijevremeno napustile obrazovanje i osposobljavanje u EU-28 u razdoblju od 2009. godine do 2017. godine (% stanovništva u dobi od 18-24)

Early leavers from education and training by sex(% females from 18 to 24 years)

TIME	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
GEO (Labels)									
European Union - 28 countries	12.3	11.9	11.5	10.9	10.2	9.6 b	9.5	9.2	8.9
Belgium	9.3	10	9.7	9.5	8.7	7.7 b	8.6	7.4	7.3 b
Bulgaria	15.8	12.9 b	12.6	13	12.7	12.9 b	13.4	13.9	13.5
Czechia	5.2	4.8	4.4 b	4.9	5.5 b	5.2 b	6	6.6	6.7
Denmark	8.1	7.7	7	7.4	6.2	6.1 b	5.7	5.9 b	6.2 b
Germany (until 1990 former terr	10.7	11 b	10.7	9.9	9.3	8.9 b	9.8	9.5	9
Estonia	9.1 b	7.6	8.4	7.3	5.8	7.9 b	10	7.4	7.3
Ireland	7.9	9.3	8.3	7.8	6.6	5.1 b	4.9	4.3	3.9 b
Greece	10.5 b	10.6	10	8.9	7.5	6.6 b	6.4	5.3	4.9
Spain	24.1	22.6	21.5	20.5	19.8	18.1 b	15.8	15.1	14.5
France	10.3	10.2	10.4	10	8.6 b	7.8 b	8.4	7.5	7.2
Croatia	4.8 u	3.8 bu	4 u	4.4 u	3.4 u	2.5 bu	2 u	2 u	2.2 u
Italy	16.2	15.3	14.9	14.3	13.6	12.2 b	11.8	11.3	11.2
Cyprus	8.7 b	9.8	8.1	7	4.2	2.9 bu	3.1 u	4.3 u	7.7
Latvia	11	9	7.5	6.3	5.8	5.1 b	6.2	6.2	5
Lithuania	5.8	6	4.6 u	4.6 u	4.7	4.6 b	4	3.6	3.8
Luxembourg	6.6 b	6	4.8 u	5.5	3.7 u	3.7 bu	8.1 b	4.2 u	4.6 u
Hungary	10.8	10.1	10.6	11.2	11.4	10.3 b	11.2 b	11.8	13
Malta	21.1	17.4	16.3 b	16.9	18.1	19.2 b	16.9	15	14.3 b
Netherlands	9	7.7	7.2	7.2	7.4 b	6.8 b	6.4	5.8	4.6
Austria	8.9	8.3	8	7.6	7.1	6.5 b	6.8	6	5.8
Poland	3.9	3.5 b	3.7	3.5	3.2 b	3.3 b	3.2	3.9	3.9
Portugal	25.8	24	17.7 b	14	14.3	14.1 b	11	10.5	9.7
Romania	17.2	19 b	17.2	16.9	15.9	16.7 b	18.5	18.7	18.1
Slovenia	3.2 u	3.3 u	2.5 u	3.2 u	2.6 u	2.7 bu	3.4 u	3.1 u	2.5 u
Slovakia	4.1	4.9	4.6 b	4.6	6.1	6.6 b	6.8	7.2	10.3
Finland	9	9	8.4	8.1	8.3	7.2 b	7.9	6.9	6.9
Sweden	6	5.5	5.4	6.3	6.2	6 b	6.4	6.4	7.2
United Kingdom	14.5	13.9 b	13.8 b	12.2	11.1	10.8 b	9.8	9.5	9
Special value	: not available								
Available flags:	bu break in time series, low reliability		b break in time series	u low reliability					

Prilog 3 Udio muškaraca koje su prijevremeno napustile obrazovanje i osposobljavanje u EU-28 u razdoblju od 2009. godine do 2017. godine (% stanovništva u dobi od 18-24)

Early leavers from education and training by sex(% males from 18 to 24 years)

TIME	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
GEO (Labels)									
EU-28	16.1	15.8	15.3	14.5	13.6	12.7 b	12.4	12.2	12.1
Belgium	12.8	13.8	14.9	14.4	13.2	11.8 b	11.6	10.2	10.4 b
Bulgaria	13.7	12.4 b	11.2	12.1	12.3	12.8 b	13.3	13.7	12
Czechia	5.5	4.9	5.4 b	6.1	5.4 b	5.8 b	6.4	6.6	6.8
Denmark	14.3	14.1	12.1	10.8	9.9	9.5 b	9.7	8.5 b	11.3 b
Germany	11.5	12.5 b	12.5	11.1	10.2	10 b	10.4	11	11.1
Estonia	17.9 b	14.4	12.8	13.3	13.6	16 b	14.2	14.3	14.2
Ireland	15.7	14.5	13.8	12	10.7	8.3 b	8.6	7.7	6.1 b
Greece	17.9 b	16.4	15.9	13.7	12.7	11.5 b	9.4	7.1	7.1
Spain	37.4	33.6	31	28.9	27.2	25.6 b	24	22.7	21.8
France	14.5	15.3	14.1	13.7	10.7 b	9.9 b	10.1	10.1	10.5
Croatia	5.5	6.5 b	5.9	5.7	5.5 u	3.1 bu	3.5 u	3.5 u	3.8 u
Italy	21.8	21.8	20.6	20.2	20	17.7 b	17.5	16.1	16.6
Cyprus	15.2 b	16.2	15.1	16.5	14.8	11.2 b	7.7	11.4	9.4
Latvia	17.6	16.7	15.8	14.7	13.6	11.7 b	13.4	13.7	12
Lithuania	11.6	9.8	10	8.1	7.8	7 b	6.9	6	7
Luxembourg	8.9 b	8	7.6	10.7	8.4	8.3 b	10.5 b	6.8	9.8
Hungary	12.2	11.5	12.3	12.3	12.5	12.5 b	12 b	12.9	12
Malta	30.1	29.9	28.8 b	26.4	23.3	22.5 b	23.3	23.1	20.9 b
Netherlands	13.6	12.4	11.1	10.5	11.2 b	10.6 b	9.9	10.1	9.4
Austria	8.6	8.4	9	8	7.9	7.6 b	7.8	7.7	9
Poland	6.6	7.2 b	7.4	7.8	7.9 b	7.3 b	7.2	6.4	6
Portugal	35.8	32.4	28.1 b	26.9	23.4	20.7 b	16.4	17.4	15.3
Romania	16.1	19.5 b	19.1	18.5	18.7	19.5 b	19.5	18.4	18
Slovenia	7.2	6.4	5.7	5.4	5	6 b	6.4	6.7	5.8
Slovakia	5.7	4.6	5.4 b	6	6.7	6.9 b	6.9	7.6	8.5
Finland	10.7	11.6	11.2	9.8	10.4	11.9 b	10.6	9	9.5
Sweden	8	7.5	7.8	8.5	7.9	7.3 b	7.6	8.2	8.2
United Kingdom	16.9	15.6 b	16.1 b	14.5	13.6	12.9 b	11.7	12.7	12.1
Special value	: not available								
Available flags:	bu break in time series, low reliability		b break in time series	u low reliability					

Prilog 4 Stope zaposlenosti osoba s nižim srednjoškolskim stupnjem obrazovanja (ISCED 0-2) u EU-28 od 2009. do 2017. godine (% stanovništva od 25 do 64 godine)

TIME	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
GEO									
European Union - 28 countries	54.6	53.8	53.4	52.7	52.0	52.5(b)	53.2	54.3	55.6
Belgium	48.0	48.9	47.7(b)	47.6	47.8	47.5(b)	46.6	46.4	46.5(b)
Bulgaria	46.4	41.0(b)	38.0(b)	37.4	38.1	40.0(b)	40.3	40.3	45.4
Czechia	43.9	43.2	42.2(b)	40.4	41.8	43.0(b)	41.9	45.1	50.5
Denmark	65.2	62.8	62.6	61.4	60.9	61.4(b)	60.5	63.5(b)	62.1(b)
Germany (until 1990 former territory of the FRG)	54.9	55.4(b)	56.7(b)	57.6	58.1	58.0(b)	58.7	59.4	60.1
Estonia	47.5	45.2	48.5	50.3	58.2	60.6(b)	58.6	62.7	66.1
Ireland	50.2	47.3	45.4	43.7	46.5	47.0(b)	49.3	49.9	51.3(b)
Greece	59.8(b)	58.1	53.9	48.4	46.3	46.9(b)	48.5	48.4	49.5
Spain	54.1	53.0	52.3	49.3	48.3	49.4(b)	51.6	53.9	55.5
France	56.4	55.8	55.9	55.7	54.2(b)	53.2(b)	52.2	51.3	52.7
Croatia	48.9	46.7(b)	43.5	41.2	39.3	38.3(b)	39.7	38.1	34.9
Italy	51.0	50.2	50.5	50.6	49.5	49.6(b)	50.2	51.2	51.8
Cyprus	64.3(b)	66.1	64.8	57.9	55.5	54.5(b)	55.3	56.9	57.8
Latvia	48.1	47.1	48.5	51.8	50.9	51.3(b)	53.2	56.7	58.4
Lithuania	37.9	31.6	32.9	36.0	38.9	43.2(b)	45.0	44.8	46.1
Luxembourg	61.6(b)	61.9	62.0	63.0	61.8	60.9(b)	60.8(b)	58.7	58.8
Hungary	36.9	37.0	37.3	38.1	39.2	45.3(b)	48.1	51.7	55.1
Malta	47.2	47.6	49.1(b)	50.2	52.0	53.8(b)	55.4	57.7	58.6
Netherlands	62.0	61.0	61.7	61.7	60.3(b)	58.8(b)	60.0	60.7	61.3
Austria	54.0	54.8	55.1	54.7	54.1	53.0(b)	52.9	53.9	54.1
Poland	41.6	39.9(b)	39.7	39.8	38.5	39.3(b)	40.8	40.7	41.8
Portugal	68.9	68.1	65.7(b)	62.9	61.6	63.0(b)	64.3	65.5	68.4
Romania	54.7	55.8(b)	51.9	53.5	54.0	55.5(b)	53.7	52.8	54.9
Slovenia	53.7	51.1	46.7	47.2	45.5	48.5(b)	49.0	46.1	49.7
Slovakia	30.3	29.7	30.3(b)	30.7	31.3	32.7(b)	34.4	37.2	38.8
Finland	56.8	55.0	55.5	55.2	54.1	53.5(b)	53.1	54.3	53.2
Sweden	65.2	64.7	65.8	65.4	63.8	63.6(b)	63.3	63.3	64.0
United Kingdom	57.8	56.0(b)	56.4(b)	57.4	57.5	59.6(b)	60.1	62.8	64.3

Available flags:
b break in time series
e estimated
p provisional
u low reliability
c confidential
f forecast
r revised
z not applicable
d definition differs, see metadata
n not significant
s Eurostat estimate

Special value:
: not available

Prilog 5 Stopa nezaposlenosti stanovništva prema razini obrazovanja (niže srednjoškolsko obrazovanje 0-2) u EU-28 za radoblje 2009- 2017

Unemployment rate by educational attainment level (levels 0-2)									
TIME	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
GEO (Labels)									
Bulgaria	15.5	22.7 b	26.4 b	28	29.9	28.3 b	25.1	22.2	18.1
Czechia	24.1	25	24.3 b	28.5	25.6	22.1 b	22.7	20.5	13.1
Denmark	9.1	11.1	11.3	11.7	11.1	10.3 b	9.7	9.1 b	9 b
Germany (until 1990 former terri	15.7	14.7 b	13 b	12.2	11.9	11.8 b	11.2	10.1	9.5
Estonia	28.1	30.5	25.7	23.1	15	13 b	12.2	12.7	10.9
Ireland	18.2	22.1	24	25.5	22.1	19.8 b	17.1	14.5	11.6 b
Greece	9.5 b	12.7	18.1	26	29.8	28.2 b	26.7	26.4	24.3
Spain	24.5	27.1	28.9	33.7	35.3	33.8 b	31	28	25
France	13.6	14.5	14.4	15.2	16.2 b	17.1 b	17.6	18	17
Croatia	9.9	13 b	17.4	18.6	21.5	25.7 b	21.5	17.4	19.8
Italy	9.5	10.3	10.6	13.6	15.9	16.6 b	15.6	15.7	15.5
Cyprus	6.1 b	7.1	7.5	13.4	19.3	19.4 b	18.5	15.6	14.1
Latvia	31.1	32.8	29.2	26.6	25.1	24 b	21.9	20.6	18.8
Lithuania	29.7	39.4	38.4	34.7	32.8	29.8 b	26.3	25.1	20.9
Luxembourg	8.1 b	6.1	8.3	8.4	10.2	10.2 b	10.6 b	9.9	8.9
Hungary	23.2	25.1	25	24.8	23.7	18.5 b	17.4	13.2	11.1
Malta	9	9.6	9 b	9.5	9.5	9 b	8.7	7.4	6.1
Netherlands	6.8	8.1	7.8	9.3	11.3 b	12.1 b	11.2	9.8	8.3
Austria	10.7	9.2	9.1	9.8	10.4	11.4 b	11.2	12.7	13
Poland	14.7	17.5 b	18.3	19.5	20.5	19 b	16.9	14.5	12.2
Portugal	10.3	11.8	13.9 b	16.5	17.4	15.3 b	13.6	12.1	9.8
Romania	7.5	5.9 b	7.2	6.7	6.7	6.7 b	8.1	7.6	6.8
Slovenia	8.8	11.7	13.4	14.8	17.8	15.4 b	13.9	14.5	11.1
Slovakia	41.5	44.2	42.5 b	44.6	42.4	41.1 b	37.6	31.6	29.8
Finland	14.8	16.1	16.1	16	17.1	17.2 b	17.6	16.7	17.9
Sweden	15.8	17	16.5	17.6	18.8	19.1 b	18.9	18.8	18.5
United Kingdom	12.9	13.8 b	14.1 b	13.9	13.8	11.3 b	9.6	8.3	7.3
Special value	:	not available							
Available flags:	b	break in time series							

Prilog 6 Stopa nezaposlenosti stanovništva prema razini obrazovanja (više srednjoškolsko obrazovanje, ne tercijarno 3-4) u EU-28 za radoblje 2009- 2017

Unemployment rates of the population aged 25-64 by educational attainment level (leverls 3-4)

TIME	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
GEO (Labels)									
European Union - 28 countries	7.2	7.8	7.6	8.2	8.6	8.1 b	7.5	6.8	6
Belgium	6.5	6.6	5.7 b	6.7	6.8	7.3 b	7.5	7	6.1 b
Bulgaria	5.2	8.4 b	9.2 b	10.2	11.2	9.8 b	7.6	6.2	4.9
Czechia	5.4	6.2	5.7 b	5.7	6.1	5.4 b	4.4	3.2	2.5
Denmark	4.8	6.1	6	6.2	5.6	5.3 b	4.7	4.4 b	4 b
Germany	7.5	6.9 b	5.7 b	5.3	5.1	4.6 b	4.3	3.7	3.3
Estonia	14.7	17.8	11.8	9.6	8.8	7.6 b	6.1	7.6	6.2
Ireland	11.9	14.7	16.1	16.2	15	12.8 b	10.7	8.5	7.1 b
Greece	9.3 b	12.8	17.8	24.5	28.1	27.7 b	25.5	24.2	22.3
Spain	15	17.2	19	21.5	23.2	21.6 b	19.2	17	15.1
France	6.6	6.8	7	7.8	8.5 b	9 b	9.1	9	8.5
Croatia	8	9.7 b	11.6	14.6	15.3	15.2 b	14.8	12.2	9.7
Italy	5.6	6	5.9	7.7	8.9	9.1 b	8.9	8.8	8.6
Cyprus	4.6 b	5	6.9	11.2	14.8	15.6 b	14.6	12.4	10.2
Latvia	17.9	19.6	16.9	16.7	12.5	11.2 b	10.7	11.3	9.9
Lithuania	15.1	20.6	17.8	15.7	13.9	13.2 b	11.5	10.1	9.2
Luxembourg	3.4 b	3.6	3.7	4.2	5.5	5.1 b	5.4 b	5.7	4.7
Hungary	8.3	9.5	9.7	9.5	8.8	6.5 b	5.7	4.2	3.3
Malta	4.3	3.6	3.5 b	2.1	2.5	2.3 b	2.6	2.4	1.8
Netherlands	3.2	3.7	4.1	4.9	6.7 b	7.1 b	6.8	5.7	4.4
Austria	4.1	3.9	3.6	4	4.3	4.5 b	4.9	5.2	4.7
Poland	7.2	8.9 b	8.7	9.3	9.7	8.6 b	7.2	5.8	4.7
Portugal	8.1	9.7	11 b	14.4	14.4	12.6 b	11.4	10.5	8
Romania	5.8	6.5 b	6.3	5.9	6.3	5.8 b	6	5.1	4.1
Slovenia	5.6	6.9	8.2	8.1	9.8	9.7 b	9.4	7.6	6.4
Slovakia	10	12.3	11.6 b	11.7	12.3	11.3 b	9.9	8.4	7
Finland	7.7	7.5	6.9	7.1	7.5	8.1 b	8.8	8.2	8.3
Sweden	5.7	5.9	4.9	5.1	5.2	5.1 b	4.8	4.5	4
United Kingdom	5.9	6.2 b	6.1 b	6	5.8	4.9 b	4.2	3.8	3.3

Special value	:	not available
Available flags:	bu	break in time series, low reliability
	b	break in time series
	u	low reliability

Prilog 7 Stopa nezaposlenosti stanovništva koji imaju zarvšeni tercijarni stupanj obrazovanja u EU-28, za radoblje 2009. -2017. (% stanovništva u dobi od 25 do 64 godine)

	Unemployment rates of the population aged 25-64 by educational attainment level (levels 5-8)																	
TIME	2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017	
GEO (Labels)																		
European Union - 28 countries	4.5		4.9		5		5.6		5.9		5.7	b	5.2		4.7		4.2	
Belgium	3.8		4		3.4	b	3.4		4.3		4.2	b	4.1		3.7		3.8	b
Bulgaria	2.9		4.4	b	4.8	b	5.6		6.1		5	b	3.7		3.3		2.9	
Czechia	2.2		2.5		2.6	b	2.6		2.5		2.6	b	2.2		1.8		1.4	
Denmark	3.7		4.6		5		4.7		4.6		4.5	b	4.8		4.8	b	4.6	b
Germany	3.4		3	b	2.4	b	2.3		2.4		2.5	b	2.3		2.2		2	
Estonia	6.2		9.2		7.9		5.9		5.5		4.7	b	3.8		3.7		3.3	
Ireland	6.4		7.2		7.5		7.3		6.8		6.4	b	5.2		4.7		3.7	b
Greece	6.7	b	8.8		13		17.1		19.4		19.1	b	19		17.2		15.7	
Spain	8.9		10.4		11.5		13.9		14.9		13.8	b	12.4		10.9		9.3	
France	4.8		4.7		4.7		4.8		5.3	b	5.8	b	5.7		5.1		4.7	
Croatia	5.6		7.9	b	8.3		9.9		10.1		9	b	8.9		7.4		6.5	
Italy	5.1		5.5		5.1		6.3		6.9		7.6	b	6.8		6.5		6.2	
Cyprus	3.5	b	4.6		5.8		8.7		10.9		10.8	b	10.7		9.6		8.8	
Latvia	7.4		10.2		6.9		6.2		5.5		5.1	b	4.5		4		3.6	
Lithuania	5.6		6.8		5.6		4.8		4.4		3.7	b	3.2		2.7		2.7	
Luxembourg	3.7	b	3.6		3.5		3.4		3.7		3.6	b	4.6	b	3.8		3.7	
Hungary	3.4		4		3.8		4		3.5		2.7	b	2.2		1.7		1.5	
Malta	1.6	u	:	u	:	bu	1.4	u	1.7	u	2.4	b	1.6	u	1.4	u	1.8	
Netherlands	2.5		2.9		3		3.2		3.9	b	3.9	b	3.7		3.4		2.8	
Austria	2.5		2.4		2.5		2.3		3.4		3.7	b	3.6		3.4		3	
Poland	3.6		4.2	b	4.4		4.9		5		4.1	b	3.5		3		2.2	
Portugal	5.6		6.1		7.8	b	10.2		11.4		8.9	b	8.2		7.4		5.7	
Romania	3.2		3.7	b	3.6		4.1		4.3		4.7	b	3.5		2.7		2.1	
Slovenia	3.1		4.1		4.7		5.8		5.8		6	b	5.7		6		5.2	
Slovakia	3.4		4.9		5.3	b	6		6.5		5.8	b	5.6		5.1		3.6	
Finland	4		4.4		4		3.9		4.5		5.1	b	6		5.8		5.3	
Sweden	4.3		4.5		4.1		4		4		4	b	4		3.8		3.9	
United Kingdom	3.2		3.4	b	3.7	b	3.7		3.2		2.7	b	2.5		2.6		2.4	

Special value	:	not available
Available flags:	bu	break in time series, low reliability
	b	break in time series
	u	low reliability

Prilog 8 Udio stanovništva sa završenim tercijarnim obrazovanjem u EU-28 za razdoblje 2009.-2017. (u dobi od 30-34 godine)

	Tertiary educational attainment, age group 30-34(%)									
TIME	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	TARGET
GEO (Labels)										
EU-28	32.3	33.8	34.8	36	37.1	38 b	38.7	39.2	39.9	40
Belgium	42	44.4	42.6	43.9	42.7	43.8 b	42.7	45.6	45.9 b	47
Bulgaria	27.9	28 b	27.3	26.9	29.4	30.9 b	32.1	33.8	32.8	36
Czechia	17.5	20.4	23.7 b	25.6	26.7	28.2 b	30.1	32.8	34.2	32
Denmark	40.7	41.2	41.2	43	43.4	44.9 b	47.6	47.7 b	48.8 b	40
Germany	29.4	29.7 b	30.6	31.8	32.9	31.4 b	32.3	33.2	34	42
Estonia	36.3	40.2	40.2	39.5	42.5	43.2 b	45.3	45.4	48.4	40
Ireland	50.4	51.4	51	52.2	53.6	54.6 b	53.8	54.6	54.5 b	60
Greece	26.6 b	28.6	29.1	31.2	34.9	37.2 b	40.4	42.7	43.7	32
Spain	40.7	42	41.9	41.5	42.3	42.3 b	40.9	40.1	41.2	44
France	43	43.2	43.1	43.3	44 b	43.7 b	45	43.6	44.3	50
Croatia	21.3	24.5 b	23.9	23.1	25.6	32.1 b	30.8	29.3	28.7	35
Italy	19	19.9	20.4	21.9	22.5	23.9 b	25.3	26.2	26.9	26
Cyprus	45 b	45.3	46.2	49.9	47.8	52.5 b	54.5	53.4	55.9	46
Latvia	30.5	32.6	35.9	37.2	40.7	39.9 b	41.3	42.8	43.8	34
Lithuania	40.4	43.8	45.7	48.6	51.3	53.3 b	57.6	58.7	58	48.7
Luxembourg	46.6 b	46.1	48.2	49.6	52.5	52.7 b	52.3 b	54.6 u	52.7 u	66
Hungary	24	26.1	28.2	29.8	32.3	34.1 b	34.3	33	32.1	34
Malta	21.9	22.1	23.4 b	26.3	28.7	28.6 b	29.1	32	33.5	33
Netherlands	38.3	41.4	41.2 b	42.2	43.2 b	44.8 b	46.3	45.7	47.9	40
Austria	23.4	23.4	23.6	26.1	27.1	40 b	38.7	40.1	40.8	38
Poland	32.8	34.8 b	36.5	39.1	40.5	42.1 b	43.4	44.6	45.7	45
Portugal	21.3	24	26.7 b	27.8	30	31.3 b	31.9	34.6	33.5	40
Romania	16.8	18.3 b	20.3	21.7	22.9	25 b	25.6	25.6	26.3	26.7
Slovenia	31.6	34.8	37.9	39.2	40.1	41 b	43.4	44.2	46.4	40
Slovakia	17.6	22.1	23.2 b	23.7	26.9	26.9 b	28.4	31.5	34.3	40
Finland	45.9	45.7	46	45.8	45.1	45.3 b	45.5	46.1	44.6	42
Sweden	43.9	45.3	46.8	47.9	48.3	49.9 b	50.2	51	51.3	45
United Kingdom	41.4	43.1 b	45.5 b	46.9	47.4	47.7 b	47.9	48.2	48.3	:
Special value	: not available									
Available flags:	b break in time serie	u low reliability								

Prilog 9 Postotak stanovništva sa završenim tercijarnim obrazovanjem u EU-28 prema spolu (% muškaraca u dobi od 30-34 godine)

Tertiary educational attainment by sex, age group 30-34 (% males)

TIME	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
GEO (Labels)									
European Union - 28 countries	28.9	30.3	31	31.8	32.9	33.6 b	34	34.4	34.9
Belgium	36.4	39	37.1	37.1	36.2	37.4 b	36.7	40.4	40.8 b
Bulgaria	20.4	20.5 b	20.9	20.5	21.8	23.4 b	24.8	27.2	25.5
Czechia	16.4	18.6	21.5 b	22.4	24	24.2 b	24.7	27.2	27.7
Denmark	35	36.7	34.7	33.7	35.2	33.4 b	33.6	41 b	41.1 b
Germany (until 1990 former territ	29.6	29.9 b	29.9	31	32.2	32 b	32.2	33.4	33.8
Estonia	29.6	32.2	30.6	28.3	31.8	32.8 b	34.5	38.8	41.6
Ireland	44.6	46	44.6	45.4	47.4	47 b	45.9	47.6	48.2 b
Greece	24.3 b	26.2	26.8	28.1	30.8	32.9 b	35.3	36.2	37
Spain	35.3	36.7	37.2	36	37.1	36.8 b	34.8	33.5	34.8
France	38.8	39	38.9	38.2	39.4 b	39.2 b	40.3	38.1	38.7
Croatia	18.3	21.6 b	19.5	18.6	21.7	25.6 b	23.7	22.2	22.1
Italy	15	15.6	15.9	17.3	17.7	18.8 b	20	19.9	19.8
Cyprus	40.2 b	41.3	39.7	43.6	41.6	46 b	46.7	43.9	47.3
Latvia	20.9	23.7	25	26.2	28.3	27.8 b	26.8	30.1	32.1
Lithuania	32.8	36.4	38.2	40.3	41.9	44 b	47.2	48.1	47.6
Luxembourg	48.4 b	44.8	49.1	50.4	49.2	49.8 b	46.8 b	52.7	49.8 u
Hungary	19.1	21.4	23.6	24.6	26.8	28 b	27.6	26.4	27
Malta	20.3	20.6	22.6 b	25	25	24.1 b	24.2	29	32.2
Netherlands	36	38.6	37.5 b	39.9	40.1 b	41.6 b	43	41.7	44
Austria	22.9	22.3	22.8	25.6	26.4	38.3 b	37.5	38.3	37.7
Poland	27.3	29.5 b	30	31.9	32.9	34.2 b	35.1	35.6	36.3
Portugal	17.6	17.9	21.8 b	24.3	24	23.2 b	23.3	27.3	26.2
Romania	15.2	17.5 b	20.1	20.5	21.6	22.9 b	24.2	23.9	23.9
Slovenia	24.6	26.4	29.4	29.5	31.1	30 b	32	33.6	34.7
Slovakia	15.5	18.2	19.4 b	19.4	22.3	22.5 b	22.8	24	26.7
Finland	36.6	37.7	37.1	36.7	37.6	38.2 b	38.1	38.4	37.3
Sweden	38.1	39.8	40.5	42.4	41.8	42.4 b	43.2	43.4	44.6
United Kingdom	40.5	41 b	42.6 b	43.8	44.4	44.3 b	44.5	46	45.8
Special value	: not available								
Available flags:	b break in time series u low reliability								

Prilog 10 Postotak stanovništva sa završenim tercijarnim obrazovanjem u EU-28 prema spolu (% žena u dobi od 30-34 godine)

Tertiary educational attainment by sex, age group 30-34 (% females)

TIME	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
GEO (Labels)									
EU-28	35.6	37.3	38.7	40.2	41.4	42.3 b	43.4	43.9	44.9
Belgium	47.7	50	48.1	50.7	49.3	50.2 b	48.7	50.7	50.9 b
Bulgaria	35.6	35.9 b	34.2	33.6	37.6	39 b	39.9	41	40.5
Czechia	18.7	22.3	26.1 b	29.1	29.6	32.5 b	35.9	38.7	41
Denmark	46.5	45.9	48	52.6	51.8	50.5 b	55.9	54.6 b	56.7 b
Germany	29.2	29.4 b	31.3	32.6	33.7	30.8 b	32.4	33	34.2
Estonia	43.2	48.6	50.4	51.3	53.7	54.2 b	56.7	52.4	55.6
Ireland	56.2	56.7	57.1	58.7	59.4	61.7 b	60.9	61	60.3 b
Greece	29 b	31.1	31.5	34.2	39	41.6 b	45.5	48.8	50.5
Spain	46.5	47.5	46.7	47.1	47.5	47.8 b	47.1	46.6	47.5
France	47.1	47.2	47.2	48.2	48.4 b	47.9 b	49.6	48.8	49.6
Croatia	24.3	27.6 b	28.5	27.8	29.7	38.9 b	38.1	36.7	35.4
Italy	23	24.2	24.8	26.5	27.3	29.1 b	30.8	32.5	34.1
Cyprus	49.3 b	48.9	52	55.5	53.4	58.2 b	61.6	62.1	63.6
Latvia	40	41.5	46.7	48.1	53.1	52.3 b	56.5	56.1	56
Lithuania	48	50.8	52.9	56.7	60.8	62.7 b	68.4	68.8	68.1
Luxembourg	44.9 b	47.4	47.4	48.9	55.6	55.4 b	57.7 b	56.5 u	55.6 u
Hungary	28.9	30.8	32.9	35.1	37.8	40.3 b	41	39.6	37.5
Malta	23.6	23.8	24.2 b	27.8	32.6	33.4 b	34.4	35.2	35
Netherlands	40.6	44.2	44.8 b	44.5	46.4 b	48 b	49.6	49.7	51.8
Austria	23.9	24.4	24.3	26.5	27.8	41.6 b	40	42	44
Poland	38.4	40.4 b	43.2	46.5	48.4	50.2 b	52	53.9	55.5
Portugal	24.9	29.9	31.3 b	31	35.7	38.9 b	40.1	41.6	40.4
Romania	18.5	19.2 b	20.6	22.9	24.2	27.2 b	27.2	27.4	28.9
Slovenia	39.3	44	47.3	49.6	49.6	53.6 b	56.4	55.3	58.8
Slovakia	19.8	26.2	27.3 b	28.2	31.8	31.5 b	34.4	39.4	42.4
Finland	55.5	54	55	55.4	52.9	52.6 b	53.4	54.4	52
Sweden	50	51.1	53.5	53.7	55.2	57.9 b	57.7	59.2	58.4
United Kingdom	42.3	45.1 b	48.3 b	50	50.4	51.1 b	51.1	50.3	50.8
Special value	: not available								
Available flags:	b break in time series u low reliability								

SAŽETAK

U ovom radu provedena je statistička analiza dvaju pokazatelja na kojima su utemeljeni ciljevi obrazovanja strategije Europa 2020. U sklopu strategije istaknuto je područje obrazovanje, jednom od ključnih odrednica ka postizanju pametnog, održivog i uključivog gospodarstva. Prvi pokazatelj odnosio se na udio osoba koje su prijevremeno napustile obrazovanje i osposobljavanje, dok je drugi pokazatelj bio vezan za postotak osoba sa stečenim tercijarnim stupnjem obrazovanja. Cilj strategije Europa 2020 jest smanjiti udio osoba koje ne nastavljaju školovanje ispod 10%. Također, njome se nastoji osigurati da do 2020. godine najmanje 40% stanovništva u dobi 30-34 godine ima završeni tercijarni stupanj obrazovanja. Statističkom usporedbom navedenih pokazatelja Hrvatske sa zemljama članicama Europske Unije došlo se do različitih saznanja o poziciji Hrvatske, kao i prednostima ili nedostatcima obrazovanja.

Analizom se utvrdilo kako Hrvatska ima izuzetno niske stope mladih osoba koje napuštaju obrazovanje i osposobljavanje u razdoblju od 2009. do 2017. godine. U usporedbi sa zemljama članicama EU-a, Hrvatska je imala najnižu stopu stanovništva koji napuštaju školovanje u zadnjoj godini analize. Gledajući broj osoba koje završava tercijarni stupanj obrazovanja, situacija se znatno mijenja. Naime, Hrvatska se nalazi na trećem mjestu kao zemlja s najnižim udjelom osoba koje je steklo visokoškolsku diplomu na razini EU-28. Rezultati se pokazali da Hrvatska ima nisku razinu visokoobrazovanih pojedinaca u usporedbi s EU. Broj osoba koji upisuju visoko obrazovanje kontinuirano raste, no u puno manjoj mjeri raste i broj visokoobrazovanih.

Ključne riječi: Europa 2020, obrazovanje u RH, statistička analiza, usporedna analiza

SUMMARY

This study is based on statistic analysis of two indicators built on the Europa 2020 Strategy of education. Educafion, which is highlighted whitin the Stategy, is one of the key determinants to achieve a smart, sustainable and inclusive economy. The first indicator is related to the early leavers from education and training, while the second indicator was related to the percentage of people with tertiary education. The goal of the Europa 2020 strategy is to reduce the proportion of early leavers below 10%. The second indicator expresses the increase of the population aged 30-34 years who have completed tertiary education for the minimum of 40% in this age group until 2020 year.

Statistic evaluation and comparison of Croatia with the other countries within EU Member States gave us dissonant findings about the position of Croatia, as well as the disavantages or advantages of the education. In this analysis I found that Croatia has very low rates of young people leaving the education and training between 2009. and 2017. In the comparison to the other EU Member States, Croatia has the lowest rate of young people that are leaving education by the last year of analysis. Loking at the number of people that have completed a tertiary education situation changes significantly. On the ranking scale, Croatia is placed third as the country with the lowest share of people with tertiary degree withing EU 28. Numbers show that Croatia has a very low rate of highly educated people compared to the EU. To conclude, number of students enrolling in higher education is steadily increasing, but in the same time number of highly educational people is not following up the same fast growth.

Key words: comparison analysis**,** Europe 2020, education in Croatia, statistical analysis